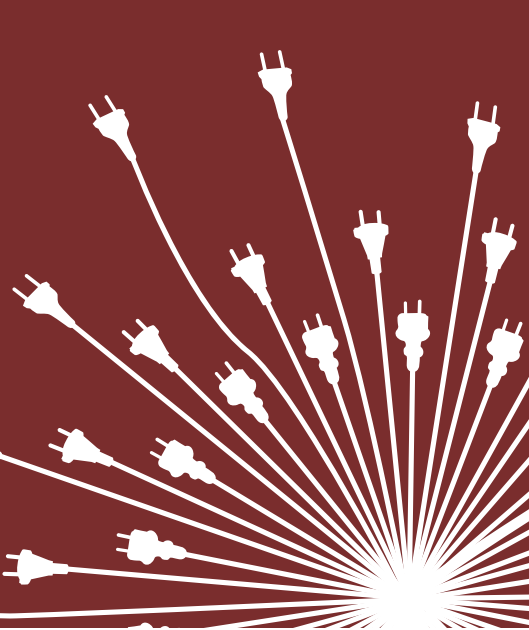
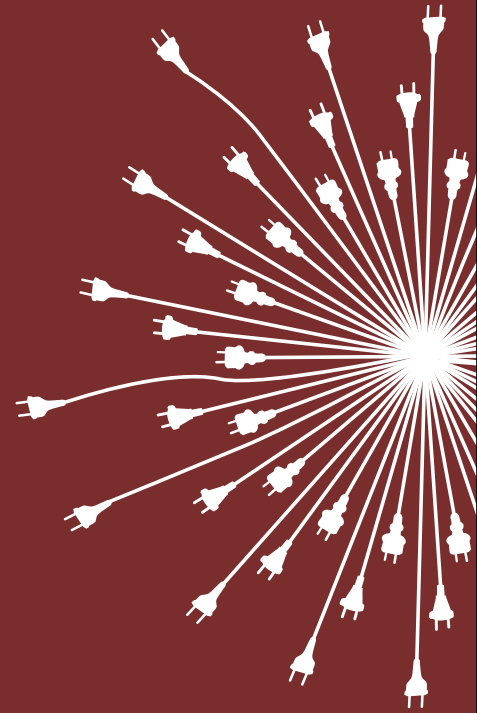

Styrel

*Handbok för styrels
planeringsomgång
2014–2015*

Publikationer utgivna av Energimyndigheten
kan beställas eller laddas ned via www.energimyndigheten.se
eller beställas genom att skicka e-post till
energimyndigheten@arkitektkopia.se eller per fax: 08-505 933 99

© Statens energimyndighet

ET2013:28

Upplaga: 1 000 ex

Grafisk form: Granath Havas Worldwide

Tryck: Arkitektkopia, Bromma

Foto: Oskar Lürén, Per Westergård, Tony Abaji, freeimages.com, gettyimages.se, johnner.se

Illustration: Tomas Öhrling, Granath

Förord

Energimyndigheten har ett strategiskt ansvar för trygg energiförsörjning – utan att för den delen vara överordnad annan myndighet eller marknadsaktör som har ansvar för sina delar av energiförsörjningen. I myndighetens roll ingår att göra avvägningar mellan ekonomi, miljö och trygghet i enlighet med energi- och klimatpolitikens mål.

Det moderna samhället är starkt beroende av en fungerande energiförsörjning. Störningar och avbrott i försörjningen av el, drivmedel, gas eller värme kan leda till allvarliga konsekvenser såväl för den enskilde som för viktiga funktioner i samhället. Det gör att det ställs höga krav på tillförlitligheten i energisystemen, det vill säga att det finns en trygg energiförsörjning. En grundläggande utgångspunkt är att tryggheten utgår från olika användares individuella och kollektiva behov.

Om energimarknaderna genom sin funktion inte på ett tillfredsställande sätt kan förebygga och lindra störningar som inträffar ska det finnas förberedda och väl kända krishanteringsåtgärder. Prioriteringar vid bristsituationer bör vara väl avvägda och planerade i förväg.

Energimyndigheten har tillsammans med andra aktörer på nationell, regional

och lokal nivå utarbetat en metod för planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare vid en eleffektbrist. Planeringsmetoden styrel användes vid en första nationell planeringsomgång 2011. Styrel är en del av krisberedskapen och syftar till att mildra samhällskonsekvenserna vid en manuell förbrukningsfrånkoppling där elnätsföretagen beordras att avbryta överföringen av el.

I förordningen (SFS 2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare anges att Energimyndigheten vart fjärde år ska ta initiativ till en ny nationell planeringsomgång. För att stödja planeringsprocessen har Energimyndigheten utfärdat föreskrifter (STEMSFS 2013:4).

Denna handbok har tagits fram av Energimyndigheten i samarbete med 4C Strategies och utgör även den ett stöd för organisationer som deltar i planeringsprocessen. Målgruppen för denna handbok är i första hand de personer som arbetar med styrelplaneringen inom statliga myndigheter, länsstyrelser, kommuner, elnätsföretag, samt andra privata och offentliga aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet.

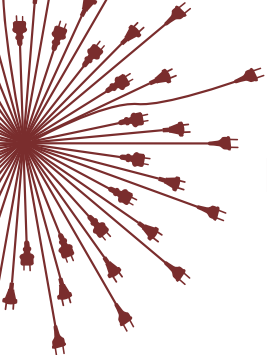
Eskilstuna augusti 2014

Mikael Toll

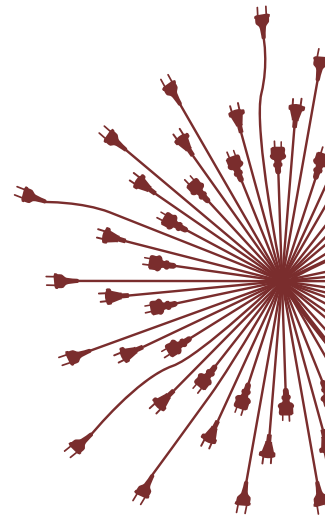
Astrid Fell

Innehåll

1	Om handboken	4
	Centrala begrepp	4
	Stöd under planeringsomgång 2014-2015	6
2	Styrel – en introduktion	7
	Utvecklingen av styrel	7
	Styrel – regeringsuppdrag till Energimyndigheten	7
	Styrelplaneringen – en kortfattad genomgång	8
	Vad händer därefter?	11
	Att identifiera samhällsviktig verksamhet	12
	Vägledning för identifiering av samhällsviktig verksamhet	12
	Att prioriteratsklassa samhällsviktiga elanvändare	12
	Anläggningsidentitet.....	14
	Styrel – en del av krisberedskapsarbetet	16
	Krisberedskapens grundläggande principer	16
	Det geografiska områdesansvaret	16
	Stärkt krisberedskap	16
	Säkerhetsskydd och sekretess	18
	Informationsklassificering (sekretessgranskning)	19
	Säkerhetsklasser och andra grunder för registerkontroll	19
	Att skicka och ta emot underlag	20
3	Elsystemet	22
	Störningar i elsystemet	24
	Elavbrott	24
	Eleffektbrist	24
	Styrelplanering inför eleffektbrist	25
	Elenergibrist	25
	Den enskildes ansvar	26
	Förvarning om eleffektbrist	27
4	Genomförande av styrelplaneringen	28
	Steg 1 – Statliga myndigheters styrelplanering	28
	Statliga myndigheter identifierar samhällsviktiga verksamheter och elanvändare	28
	Myndigheternas samverkan med berörda aktörer	28
	Prioriteratsklassning av samhällsviktiga elanvändare i Planeringsdokument 1	29
	Statliga myndigheters rekommendationer till kommuner	29
	Steg 2 – Länsstyrelsen leder och samordnar arbetet i länet	30
	Regional handlingsfrihet ger god förankring	30
	Mottagande av underlag från statliga myndigheter	31
	Sammanställning av Planeringsdokument 1 till kommunerna	31

Steg 3 – Kommunens styrelplanering	32
Inriktning och organisering av styrelplaneringen	32
Kommunen identifierar samhällsviktig verksamhet och elanvändare	32
Kommunens samverkan med andra organisationer	33
Sammanställning av uppgifter i Planeringsdokument 1	33
Steg 4 – Elnätsföretaget identifierar elledningar och elområde	34
Steg 5 – Kommunens förslag på rangordning av elledningar	35
Korrigerig av automatgenererad rangordning	35
Steg 6 – Länets sammanvägda rangordning av elledningar	36
Sammanställning av kommunernas förslag	36
Rangordnade elledningar som korsar kommungränserna	36
Länets sammanställning i Planeringsdokument 4	39
Steg 7 – Elanvändare som är avgörande för elförsörjningen	39
Elnätsföretagens MFK-planering	39
Svenska Kraftnäts arbete i planeringsprocessen	39
Revidering av planeringsdokument mellan ordinarie planeringsomgångar	40
Juridiskt ramverk	41
Checklistor	44
Checklista säkerhetsskydd	44
Checklista för statliga myndigheter	45
Checklista för länsstyrelsen	46
Checklista för kommunen	48
Checklista för elnätsföretag	50
Läs mer	52
Referenslista	53
Bilaga 1	
Förordning (SFS 2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare	54
Bilaga 2	
Förordning om ändring i förordningen (2013:282) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare	56
Bilaga 3	
Statens energimyndighets myndigheter föreskrifter (STEMFS 2013:4) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare	57
Bilaga 4	
Användarhandledning för planeringsdokument i styrel	Separat

1. Om handboken

Handbok för styrel 2014-2015 syftar till att utgöra ett stöd för deltagare i styrels planeringsprocess. Handboken vänder sig till handläggare vid kommuner, länsstyrelser och statliga myndigheter liksom andra aktörer som deltar i styrelplaneringen.

Handboken är uppdaterad utifrån styrande dokument, erfarenheter från den första nationella planeringsomgången 2011 och Energimyndighetens föreskrift STEMFS 2013:4. Denna handbok ersätter Handbok för styrel 2011. Handboken är uppdelad i fyra kapitel samt fyra bilagor.

Första kapitlet innehåller en lista av begrepp som används i handboken samt i annat material om styrel.

Andra kapitlet ger en kort introduktion till styrel samt en tidplan för planeringsomgång 2014-2015. Kapitlet ger en vägledning om hur samhällsviktig verksamhet kan identifieras samt hur frågor om säkerhetsskydd och sekretess kan behandlas under planeringsarbetet.

Tredje kapitlet beskriver det svenska elsystemet, vilka olika typer av störningar som kan uppstå inom elförsörjningen samt vad som sker vid en eventuell manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK).

Fjärde kapitlet redogör för hur styrelplaneringen ska genomföras av olika aktörsgrupper. Kapitlet avslutas med checklistor som kan användas under styrelplaneringen. Den första, som rör frågor om säkerhetsskydd, är avsedd att användas av samtliga organisationer som deltar. Därutöver finns checklistor som är utformade utifrån olika organisationers, d.v.s. statliga myndigheters, länsstyrelser, kommuners och elnätsföretags, specifika ansvar inom styrelplaneringen.

Bilaga 1 Förordning (SFS 2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (styrelförordningen).

Bilaga 2 Förordning (SFS 2013:282) om ändring i förordningen om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare.

Bilaga 3 Statens energimyndighets myndigheter föreskrifter (STEMFS 2013:4) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare.

Bilaga 4 Användarhandledning för planeringsdokument i styrel.

Användarhandledningen ska utgöra ett metodstöd vid användningen av planeringsdokumenten i styrel. Användarhandledningen beskriver hur planeringsdokumenten är uppbyggda samt hur de ska användas för att fungera som avsett.

Centrala begrepp

Anläggningsidentitet: Definieras enligt STEMFS 2013:4 som den GSRN-kod (global service relation number) som enligt standard i elbranschen identifierar den unika uttagspunkt där en samhällsviktig elanvändare tar ut el för förbrukning.

Anläggningsidentiteten består i regel av 18 siffror och börjar alltid med siffrorna 735999. Koderna återfinns på elanvändarens elmätare i byggnaden samt på fakturan från elnätsföretagen. Anläggningsidentitet används inom styrel för att elnätsföretag ska kunna identifiera samhällsviktiga elanvändare. Tidigare användes benämningen EAN-kod eller GS1-kod.

Elnätsföretag: Se nätkoncessionshavare.

Frånkoppling: Begränsning eller avbrytande av överföring av el till elanvändare.

Planeringsdokument: Definieras enligt Energi-myndighetens föreskrifter (STEMFS 2013:4) som dokument som tillhandahålls av Energimyndigheten för sammanställandet av uppgifter för olika steg i planeringen.

Planeringsdokumenten består av fyra Excel-filer som laddas ned från Energimyndighetens webbsida (www.energimyndigheten.se/styrel). Planeringsdokument 1: Samhällsviktiga elanvändare som identifierats inom styrel.

Planeringsdokument 2: Kommunens rangordning av elledningar.

Planeringsdokument 3: Länets sammanvägning.

Planeringsdokument 4: Länets rangordnade elledningar.

Prioritetsklass: De prioritetsklasser som ska användas återfinns i styrelsförordningen och anger hur olika typer av elanvändare ska prioritetsskassas.

1. Elanvändare som redan på kort sikt (timmar) har stor betydelse för liv och hälsa.
2. Elanvändare som redan på kort sikt (timmar) har stor betydelse för samhällets funktionalitet.
3. Elanvändare som på längre sikt (dagar) har stor betydelse för liv och hälsa.
4. Elanvändare som på längre sikt (dagar) har stor betydelse för samhällets funktionalitet.
5. Elanvändare som representerar stora ekonomiska värden.
6. Elanvändare som har stor betydelse för miljön.
7. Elanvändare som har stor betydelse för sociala och kulturella värden.
8. Övriga elanvändare.

Samhällsviktig elanvändare: Definieras i Energi-myndighetens föreskrifter (STEMFS 2013:4) som elanvändare som ingår i prioritetsskasserna 1-7 enligt 5 § styrelsförordningen.

Samhällsviktig verksamhet: Definieras enligt STEMFS 2013:4 som en verksamhet av sådan betydelse att ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten skulle innebära stor risk eller fara för befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet eller samhällets grundläggande värden.

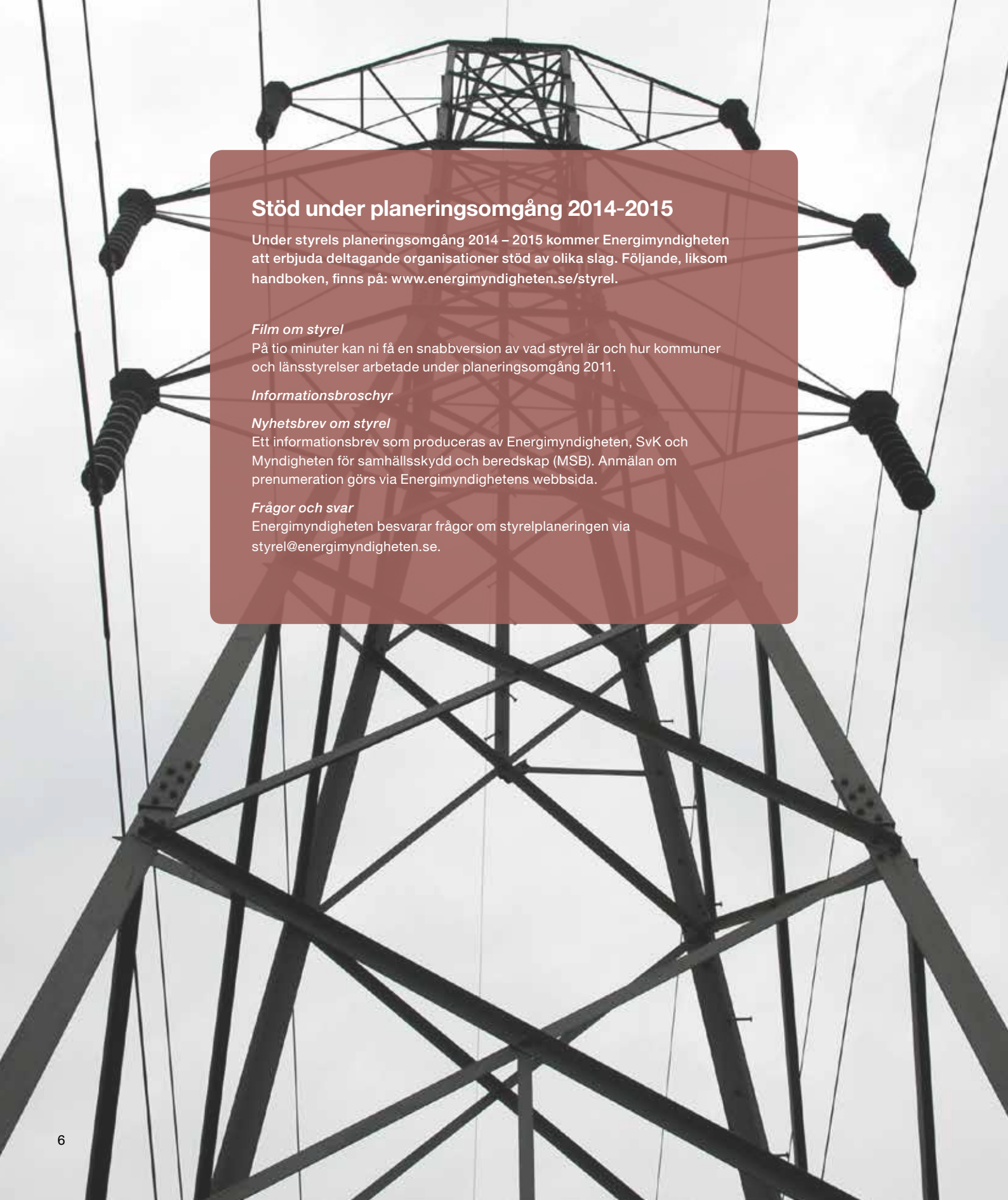
Styrel: I denna handbok – och i övrigt material från Energimyndigheten – avses den planeringsprocess under vilken underlag tas fram för att prioritera samhällsviktiga elanvändare i en situation där överföring av el måste begränsas eller avbrytas enligt ellagen (1997:857).

Manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK): En krishanteringsåtgärd som innebär att SvK (Svenska kraftnät) beordrar frånkoppling av elanvändare, och att elnätsföretag verkställer sådan frånkoppling för att upprätthålla balansen i elsystemet (SvKFS 2012:1).

Nätkoncessionshavare: Definieras enligt STEMFS 2013:4 som innehavare av nätkoncession för linje eller nätkoncession för område. I denna handbok benämns nätkoncessionshavare som elnätsföretag.

Roterande frånkoppling: I styrelsförordningen 5 § anges att vid styrelplaneringen ska det beaktas att områdesvis roterande frånkoppling kan användas vid långvariga begränsningar eller avbrott av överföring av el. Roterande frånkoppling innebär att elnätsföretagen under begränsad tid bryter elöverföringen till ett visst område, för att sedan övergå till ett annat område.

Tillkoppling: Återanslutning av elanvändare när en frånkoppling tillåts upphöra.

Stöd under planeringsomgång 2014-2015

Under styrels planeringsomgång 2014 – 2015 kommer Energimyndigheten att erbjuda deltagande organisationer stöd av olika slag. Följande, liksom handboken, finns på: www.energimyndigheten.se/styrel.

Film om styrel

På tio minuter kan ni få en snabbversion av vad styrel är och hur kommuner och länsstyrelser arbetade under planeringsomgång 2011.

Informationsbroschyr

Nyhetsbrev om styrel

Ett informationsbrev som produceras av Energimyndigheten, SvK och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Anmälan om prenumeration görs via Energimyndighetens webbsida.

Frågor och svar

Energimyndigheten besvarar frågor om styrelplaneringen via styrel@energimyndigheten.se.

2. Styrel – en introduktion

Styrel kan sammanfattas som den planeringsprocess under vilken statliga myndigheter, länsstyrelser, kommuner och elnätsföretag samarbetar för att ta fram underlag för att kunna prioritera samhällsviktiga elanvändare vid en manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK). Syftet med styrelplaneringen är att lindra samhällskonsekvenserna som uppstår om MFK behöver tillgripas vid en eleffektbrist.

Utvecklingen av styrel

Energimyndigheten genomförde under åren 2004-2011, på uppdrag av regeringen, utvecklingsprojektet styrel. En första nationell planeringsomgång för styrel genomfördes 2011. I juni 2011 utfärdades förordningen (SFS 2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare, styrelförordningen.

I förordningen anges att Energimyndigheten i samråd med MSB, SvK och andra berörda aktörer, ska ansvara för att vidareutveckla och följa upp metoden för planering samt utformning av dokument för styrelplaneringen. Energimyndigheten ska vart fjärde år ta initiativ till en nationell planeringsomgång.

Inför den andra planeringsomgången 2014-2015 utfärdade Energimyndigheten föreskrifter (STEMFS 2013:4) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare som ska vägleda styrelplaneringen. Genom styrelarbetet identifieras och prioritetsklassas samhällsviktiga elanvändare på alla samhällsnivåer och i hela landet.

Styrel – regeringsuppdrag till Energimyndigheten

2004 – belysa frågan tekniskt och juridiskt.

2007 – ta fram ett förslag för att skapa möjligheter till prioriteringar.

2008 – testa tidigare framtagna förslag praktiskt i kommunförsök.

2009 – testa tidigare framtagna förslag praktiskt i länsförsök.

2010 – utbilda län, kommuner och elnätsföretag samt genomföra övriga förberedelser.

2011 – låta genomföra den första nationella planeringsomgången, metodmässigt stödja planeringen samt följa upp metoder för planering och framtagande av beslutsunderlag.

Styrelplaneringen – en kortfattad genomgång

Styrelplaneringen genomförs i flera steg och kräver samverkan mellan aktörer. Planeringsprocessen beskrivs översiktligt i bilden nedan. Varje steg beskrivs mer utförligt i kapitel 4.

1

Statliga myndigheter identifierar och prioriterar samhällsviktiga elanvändare inom sitt ansvarsområde och skickar Planeringsdokument 1 till berörda länsstyrelser.

2

Länsstyrelsen sammanställer statliga myndigheters planeringsunderlag i ett samlat Planeringsdokument 1 och skickar till berörda kommuner.

3

Kommunen identifierar och prioriterar samhällsviktiga elanvändare inom sitt geografiska område i Planeringsdokument 1. Detta sammanställs sedan med underlag från statliga myndigheter och skickas därefter till berört elnätsföretag.

4

Elnätsföretaget
fyller i uppgifter
om elledning och
elområde och
skickar tillbaka
till kommunen.

5

Kommunen gör
ett förslag på
rangordning av
elledningar i
kommunen och
skickar detta
i Planerings-
dokument 2 till
länsstyrelsen.

6

Länsstyrelsen gör
en för länet samman-
vägd rangordning
av elledningar och
skickar Planerings-
dokument 4 till SvK
och berörda
elnaätsföretag.

7

Elnätsföretaget
gör MFK-planer
baserat på
styrelseplaneringen.

Tidplan för styrels planeringsomgång 2014 – 2015

- Statliga myndigheter överlämnar underlag till respektive länsstyrelse, senast den 14 november 2014.
- Kommunernas identifieringsarbete inleds i januari 2015.
- Kommunerna skickar underlag till elnätsföretagen senast den 14 april 2015.
- Elnätsföretagen identifierar elledningar och elområden. Skickar till kommunerna senast den 29 maj 2015.
- Kommuner föreslår rangordning av elledningar och skickar till länsstyrelsen senast den 1 juli 2015.
- Länsstyrelserna skickar underlag med rangordning av elledningar till SvK och elnätsföretagen senast den 1 september 2015.
- Planeringen, inklusive elnätsföretagens MFK-planering, ska vara genomförd senast den 16 november 2015.

Steg 1. Statliga myndigheter identifierar samhällsviktiga verksamheter och samhällsviktiga elanvändare inom den egna verksamheten och inom sitt ansvarsområde. Idag bedrivs mycket av den samhällsviktiga verksamheten i privat regi och myndigheter behöver därför samverka med privata aktörer inom sina sektorer, för att få uppgifter om de samhällsviktiga elanvändare som de vill prioritera. Identifiering samt prioriteringsklassning av samhällsviktiga elanvändare förs in i Planeringsdokument 1 som därefter skickas till berörda länsstyrelser.

Steg 2. Länsstyrelsen initierar, samordnar och leder arbetet i länet. I sin roll som statlig myndighet identifierar även länsstyrelsen samhällsviktiga verksamheter och samhällsviktiga elanvändare i länet enligt steg 1. Dessa uppgifter sammanställs med underlag från andra statliga myndigheter och skickas därefter i Planeringsdokument 1 till berörda kommuner.

Steg 3. Kommunen identifierar samhällsviktiga verksamheter och samhällsviktiga elanvändare inom kommunens egen verksamhet och inom sitt geografiska område. Arbetet genomförs i samarbete med aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område. Detta kan t.ex. vara aktörer inom vård- eller transportsektorn. När kommunen har satt prioriteringsklass på samtliga identifierade samhällsviktiga elanvändare och fört in detta i Planeringsdokument 1 skickas det vidare till berörda elnätsföretag.

Steg 4. Elnätsföretaget anger i Planeringsdokument 1 uppgifter om på vilken elledning och inom vilket elområde de identifierade samhällsviktiga elanvändarna finns. De skickar därefter tillbaka Planeringsdokument 1 till berörd kommun.

Steg 5. Kommunen gör utifrån inkomna underlag ett förslag på rangordningar av elledningar i kommunen och skickar detta till länsstyrelsen. Detta förslag görs i Planeringsdokument 2.

Steg 6. Länsstyrelsen gör tillsammans med kommunerna en sammanvägd rangordning av elledningarna i länet, i Planeringsdokument 3. Efter sammanvägningen, importerar länsstyrelsen underlaget till Planeringsdokument 4 och skickar detta till berörda elnätsföretag. Varje berört elnätsföretag får därmed en sammanställning med sina egna elledningar. Länsstyrelsen skickar även Planeringsdokument 4 med samtliga av länets rangordnade elledningar till SvK.

Steg 7. När elnätsföretaget får underlag från länsstyrelsen, kompletterar elnätsföretaget detta med anläggningar som är avgörande för elförsörjningens funktion (§ 5 i förordning 2011:931). Detta steg avslutar den styrelseplanering som regleras i Energimyndighetens föreskrift (STEMFS 2013:4).

Vad händer därefter?

Resultatet av styrelseplaneringen utgörs av de underlag som ska användas vid elnätsföretagens planering för manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK-planering). Det bör noteras att möjligheten till en tillkoppling av elledningar enligt den rangordning som har gjorts i länen är minst lika viktig som en frånkoppling, då det innebär att samhällsviktiga elanvändare får tillbaka elen före andra användare efter en MFK.

Elnätsföretagens förberedelser för att hantera en MFK regleras i SvK:s föreskrifter och allmänna råd (SvKFS 2012:1) om utrustning och förberedelse för samt genomförande av förbrukningsfrånkoppling. Elnätsföretagen ska enligt föreskriften vara förberedda på samt ha utrustning för att inom 15 minuter genomföra MFK på order av SvK.

Elnätsföretagen ska använda det underlag de får från länsstyrelserna (steg 6) för den tekniska detaljplaneringen av hur från- och tillkopplingar ska genomföras. Elnätsföretagens förberedelser ska göras för att tillkoppling och omfördelning av en frånkoppling (rotering) mellan olika användare ska kunna ske med största möjliga hänsyn till prioriteringen av samhällsviktiga elanvändare. När elnätsföretagens från- och tillkopplingsplaner är färdigställda ska detta meddelas till SvK och till berörda länsstyrelser.

Exempel på frågor som kan ställas när man analyserar om en verksamhet är samhällsviktig:

- Vilken räckvidd får ett avbrott?
- Hur många drabbas?
- Vilka nivåer i samhället berörs av ett avbrott?
- I vilken omfattning påverkas befolkningens liv och hälsa?
- Vilka ekonomiska, miljömässiga, sociala och kulturella värden kan gå förlorade?
- Hur påverkas allmänhetens förtroende?
- Hur lång tid tar det innan verksamheten kan återupptas?

Att identifiera samhällsviktig verksamhet

Som ett inledande moment i styrelplaneringen ska samhällsviktiga verksamheter identifieras, därefter ska enskilda samhällsviktiga elanvändare identifieras och prioritetsklassas. I Energimyndighetens föreskrifter definieras samhällsviktig verksamhet som:

En verksamhet av sådan betydelse att ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten skulle innebära stor risk eller fara för befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet eller samhällets grundläggande värden.

Vid styrelplaneringen ska hänsyn inte tas till enskilda verksamheters eventuella skyldigheter eller möjligheter att använda reservkraft¹. Det ligger inte i samhällets intresse att utesluta elanvändare med egen reservkraft från att bli prioriterade. Detta då de i händelse av en elleffektbrist skulle erhålla två oberoende sätt till elförsörjning av sin verksamhet, dels genom eventuell styrelprioritering, dels genom reservkraft. Tillgången till reservkraft ska därmed inte påverka vilken prioritetsklass en elanvändare ges.

Vägledning för identifiering av samhällsviktig verksamhet

Energimyndigheten har valt att inte ge exempel på vilka specifika verksamheter som skulle kunna vara samhällsviktiga vid styrelplaneringen, då centralt formulerade listor kan bli alltför styrande i den lokala och regionala planeringsprocessen. Det är därmed varje enskild organisation som ska göra bedömningen baserat på förordningens prioritetsklasser samt regionala och lokala behov och förutsättningar.

Vid styrelplaneringen kan identifiering av samhällsviktig verksamhet underlättas av ett scenariotänkande som innefattar störningar eller avbrott i elleveransen.

Som stöd i arbetet rekommenderar Energimyndigheten MSB:s Vägledning för samhällsviktig verksamhet² som bl.a. beskriver hur samhällsviktig verksamhet inom olika sektorer kan identifieras.

Att prioritetsklassa samhällsviktiga elanvändare

Styrelplaneringen innebär att enskilda samhällsviktiga elanvändare inom respektive verksamhet ska identifieras. Identifieringen innebär att samhällsviktiga elanvändare prioritetsklassas 1–7 enligt 5 § styrelförordningen³.

Källa: Vägledning för samhällsviktig verksamhet. Att identifiera samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden samt bedöma acceptabel avbrottstid (MSB 2014 s 19).

1 4§ STEMFS 2013:4.

2 Att identifiera samhällsviktig verksamhet - En vägledning för identifiering av samhällsviktig verksamhet och bedömning av acceptabel avbrottstid, MSB 2014.

3 5§ Förordning om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (SFS 2011:931).

Prioritetsklasser

I styrelsförordningen anges åtta prioritetsklasser, men under planeringsprocessen ska endast elanvändare i prioritetsklasserna 1-7 anges.

- 1** Elanvändare som redan på kort sikt (timmar) har stor betydelse för liv och hälsa.
- 2** Elanvändare som redan på kort sikt (timmar) har stor betydelse för samhällets funktionalitet.
- 3** Elanvändare som på längre sikt (dagar) har stor betydelse för liv och hälsa.
- 4** Elanvändare som på längre sikt (dagar) har stor betydelse för samhällets funktionalitet.
- 5** Elanvändare som representerar stora ekonomiska värden.
- 6** Elanvändare som har stor betydelse för miljön.
- 7** Elanvändare som har stor betydelse för sociala och kulturella värden.
- 8** Övriga elanvändare.

Anläggningsidentitet

För varje identifierad samhällsviktig elanvändare anger uppgiftslämnaren bl. a. dess unika anläggningsidentitet, dvs. GSRN-kod. Koderna återfinns på elanvändarens elmätare i byggnaden samt på fakturan från elnätsföretaget. Det är viktigt att siffrorna förs in utan mellanslag i planeringsdokumenten. Anläggningsidentiteten används av elnätsföretagen för att kunna avgöra vilken elledning den samhällsviktiga elanvändaren finns belägen på.

Elleverantören Kraft AB

Kundnummer: 2000123456

Personlig kod: 6409

AnläggningsID: 735999 100 333111000

OmrådesID: SYM

Anläggningsadr: Storgatan 1

Faktura

Nr 123456 789 125

2014-01-02

Kundservice: 020-123 00 00 vardagar 09.00-17.00

E-post: kundservice@elleverantorenkraft.se

Mina sidor: www.elleverantorenkraft.se

Vid strömbrott: 020-123 00 33

Axel Bengtsson

Storgatan 1

123 45 Storstan

Faktiskt elförbrukning för elhandel och elnät för perioden 2013-11-01 till 2014-01-29 var 3 321 kWh

Elhandelskostnad

Elleverantören Kraft AB Försäljning (Momsreg Nr SE556036213801)

2 926,63 kr

Elnätskostnad

Elleverantören Kraft AB Försäljning (Momsreg Nr SE556036213801)

1 700,34 kr

Besök dina egna sidor på elleverantorenkraft.se

På Mina Sidor kan du se dina avtal, fakturor, följa din elförbrukning, göra jämförelser och hitta unika kunderbudanden. Logga in på www.elleverantorenkraft.se/mina-sidor. Inloggningsuppgifterna hittar du högst upp på fakturan.

Elleverantören Kraft Sales Department

Totalbelopp exkl moms: 3 701,57 kr

Moms: 925,40 kr

Energiskatt exkl moms: 973,05 kr

4 626,97 kr

Elleverantören Kraft AB

Box 11

123 45 Småstaden

E-post: kundservice@elleverantorenkraft.se

Telefon: 020-123 00 00

Telefax: 090-123 00 90

Momsreg nr: SE556036213801

Godkänd för F-skattesevel

Pluggiro: 123 12 00-0

Bankgiro: 1234-4321

Bank: StorBank AB

S-123 56 Storstan

BIC(SWIFT): ABCDEFGH

IBAN NR: SE12 3456 7891 1001 1234 5678

 bankgirot

INBETALNING/GIRERING AVI

Med denna avi kan du betala på alla bankkontor eller via

*Bankgiro

*Internetbank

*Privatgiro

*Balanskonto

*Personkonto

Inbet. avgift (fylls av banken)

OCR

Vid betalning på annat sätt än med denna avi skall du ange nedanstående Referensnr.

Betalningsanvändare

Kundnummer: 2000123456

Axel Bengtsson

Referensnummer: 123456789101123

Anges alltid vid betalning

Fakturans belopp oss tillhanda senast 2014-06-01

Till bankgiro

Betalningsmottagare

VAR GOD GÖR INGA ÄNDRINGAR

MEDDELANDE KAN INTE LÄMNAS PÅ AVIN

DEN AVLÄSES MASKINELLT

Referensnr

Kronor

öre

#

012345678910112

#

4656

97

4

>

01105678

#00#

Prioritetsklass 8

Elanvändare i prioritetsklass 8, eller andra elanvändare som ligger på lågt rangordade elledningar, kan vid en fränkopplingssituation drabbas hårt. En genomförd analys⁴ av elnätetsföretagens från- och tillkopplingsplanering visar att de elledningar som har rangordnats lägst vid 2011-års styrelplanering till största delen (73%) försörjer bostäder och fritidshus. I enlighet med styrelförordningen ska det dock beaktas att områdesvis roterande frånkoppling kan användas vid långvariga begränsningar eller avbrott av överföring av el.

De faktiska omständigheterna, vid en fränkopplingssituation, kan variera stort mellan olika delar av landet och vid olika väderlek. Därför är det viktigt att styrelplaneringen utgör en ordinarie del av det lokala och regionala krisberedskapsarbetet, så att samtliga lokala och regionala behov och förutsättningar beaktas.

Exempel

Huruvida en verksamhet kan komma ifråga för prioritetsklass 5, där industrier och andra samhällsekonomiskt viktiga verksamheter återfinns, styrs inte enbart av verksamhetens karaktär utan också av dess betydelse i kommunen.

Exempelvis kan en verksamhet som inte kvalificerar för prioritetsklass 5 i en storstad bedömas som prioritetsklass 5 i en kommun på glesbygden. Storstadsregioner som har väldigt många verksamheter får således svårt att utföra en bedömning per samhällsviktig elanvändare.

Stockholms stad löste problematiken genom en tydlig avgränsning för vilka verksamheter som kan komma ifråga för prioritering inom prioritetsklass 5. De företag vars elanvändning översteg en viss effekt, eller vars omsättning översteg ett visst belopp samt hade ett visst antal anställda, prioriterades.

På detta sätt möjliggjordes en likvärdig avgränsning bland verksamheterna även om den slutliga bedömningen alltid var individuell.

⁴ Prioritetsklass 8 i styrel - En studie av elnätetsföretagens planering av från- och tillkoppling av elanvändare i en allvarlig elbristsituation (MSB, 2013).

Styrel – en del av krisberedskapsarbetet

Styrel är en del av krisberedskapen och avser att lindra de negativa samhällskonsekvenser som en MFK medför. Styrel bör därmed inte ses som en separat process utan som en del av annat krisberedskapsarbete, t.ex. framtagande av risk- och sårbarhetsanalyser (RSA).

Krisberedskapens grundläggande principer

Styrelplaneringen utgår ifrån krisberedskapens tre grundläggande principer; ansvarsprincipen, likhetsprincipen och närhetsprincipen.

Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande verksamhetsansvar vid en kris. Likhetsprincipen innebär att en verksamhets lokalisering och organisation så långt det är möjligt ska vara densamma såväl under fredstida förhållanden som under en kris eller krig. Närhetsprincipen innebär att en kris ska hanteras där den inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga.

Det geografiska områdesansvaret

Inom krisberedskapen är även det geografiska områdesansvaret en viktig utgångspunkt. Det innebär att det inom ett geografiskt område finns ett offentligt organ som verkar för inriktning, samordning och prioritering av åtgärder som behöver utföras före, under och efter en krissituation.

Områdesansvaret utövas av regeringen på den nationella nivån, av länsstyrelsen på den regionala nivån och av kommunen på den lokala nivån (prop. 2005/06:133). Såväl länsstyrelser som kommuner har som en del av sitt geografiska områdesansvar viktiga funktioner under styrelplaneringen. Olika aktörers roller och ansvar inom styrels planeringsprocess beskrivs mer utförligt i kapitel 4.

Stärkt krisberedskap

Identifieringen av vilka samhällsviktiga elanvändare som finns inom organisationens ansvarsområde/geografiska områdesansvar, som görs inom styrelplaneringen, skapar en god förståelse för risker och beroenden som finns inom området. Denna förståelse och erfarenhet kan vara till nytta när kommuner, länsstyrelser, statliga myndigheter m.fl. ska arbeta med övrigt krisberedskapsarbete. För kommuner kan styrelplaneringen dessutom vara till nytta vid t.ex RSA-arbetet och stadsplanering.

För att styrelplaneringen ska kunna genomföras krävs samverkan mellan en rad olika aktörer såsom kommuner, landsting, länsstyrelser, statliga myndigheter och elnätsföretag. Eftersom en stor del av Sveriges samhällsviktiga verksamheter drivs av privata aktörer krävs också en betydande privatoffentlig samverkan.

Genom arbetet med styrelplaneringen skapas förbättrade förutsättningar för en strukturerad och långsiktig samverkan mellan offentliga och privata aktörer, både på strategisk och på operativ nivå. Styrelplaneringen 2011 har bidragit till en stärkt krisberedskap genom ökad kännedom om samhällsviktiga elanvändare och kritiska beroenden samt genom den samverkan arbetet innebär.

Under styrelarbetet har vi kartlagt omkring 100 elanvändare. Den kommunala verksamheten hade vi god koll på innan men vi har nu även fått god koll på de privataaktörernas elberoenden. Planeringsarbetet har medfört att vi fått ökad förståelse för kommunens kritiska beroenden.

Kumla kommun

Under översvämningen i Uppsala län under våren 2013 användes underlaget från styrel för att identifiera vilka samhällsviktiga verksamheter som låg i riskzonen för att drabbas av de ökande vattenmassorna.

Länsstyrelsen i Uppsala

Säkerhetsskydd och sekretess

Under styrelplaneringen kan deltagande organisationer ha eller få tillgång till uppgifter som kan vara känsliga ur informationssäkerhetssynpunkt. Precis som inom annat krisberedskapsarbete måste därför de som ansvarar för och deltar i styrelplaneringen rikta särskild uppmärksamhet mot frågor om säkerhetsskydd och sekretess. Som stöd i planeringsarbetet finns det längre bak i handboken en checklista avseende säkerhetsskydd.

Energimyndigheten rekommenderar att organisationens säkerhetsskyddschef eller motsvarande deltar i planeringsarbetet för att säkerställa rutiner för informations-säkerhet inom styrelarbetet.

Säkerhetspolisen är tillsynsmyndighet inom säkerhetsskyddsområdet. Detta innebär att de kontrollerar att civila myndigheter, kommuner och landsting följer befintliga lagar och regler, samt kontrollerar att skyddet är tillräckligt utifrån den verksamhet de bedriver.

Bestämmelserna om säkerhetsskydd behandlas i säkerhetsskyddslagen (1996:627) och säkerhetsskyddsförordningen (1996:633) och gäller vid verksamhet hos:

1. Staten (inkl. länsstyrelse), kommunerna och landstingen.
2. Aktiebolag, handelsbolag, föreningar och stiftelser över vilka staten, kommunerna eller landsting utövar ett rättsligt bestämmande och inflytande.
3. Enskilda, om verksamheten är av betydelse för rikets säkerhet eller särskilt behöver skyddas mot terrorism.

Med säkerhetsskydd avses:

1. Skydd mot spionage, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet.
2. Skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och som rör rikets säkerhet.
3. Skydd mot terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terrorism), även om brotten inte hotar rikets säkerhet, Lag (2009:464).

I säkerhetspolisens vägledning⁵ diskuteras begreppet informationssäkerhet och de olika definitioner av begreppet som används. En av dem beskriver informations-säkerhet som säkerhet för informationstillgångar avseende förmågan att upprätthålla önskad konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet. Även ytterligare egenskaper, såsom exempelvis spårbarhet, kan tillföras begreppet.

⁵ Säkerhetspolisens "Säkerhetsskydd – en vägledning" maj 2008.

I begreppet informationssäkerhet ryms såväl säkerhet relaterad till hanteringen av fysiska handlingar som säkerhet relaterad till IT. Liksom inom övrigt krisberedskapsarbete är informationssäkerhet viktigt inom styrel och deltagande organisationer bör därför vidta åtgärder för att:

1. Säkerställa att information skyddas från obehörigas insyn (konfidentialitet).
2. Motverka att ändringar görs på ett obehörigt sätt (riktighet).
3. Verka för att information är tillgänglig för behöriga då den ska vara det (tillgänglighet).
4. Åtkomst och informationsöverföringar loggas eller på annat sätt märks (exempelvis genom signering) så att ett händelseförlopp ska kunna kontrolleras och kopplas till specifik person (spårbarhet).

Informationsklassificering (sekretessgranskning)

Säkerhetspolisens vägledning behandlar även hanteringen av information. Informationsklassificering är en nödvändig del av säkerhetsarbetet eftersom resultatet visar hur information ska hanteras. Informationsklassificeringen görs både utifrån lagstiftningens krav och utifrån den egna verksamhetens behov, och underlättar hantering samt utlämnande av information på ett enkelt och entydigt sätt.

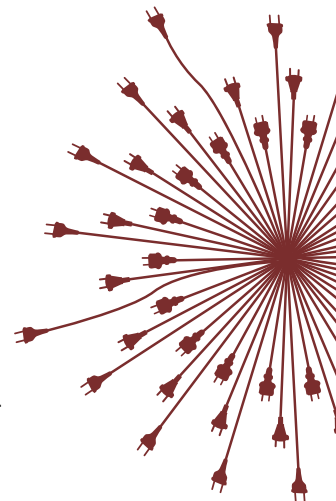
Säkerhetsklasser och andra grunder för registerkontroll

Säkerhetspolisens vägledning behandlar frågor om säkerhetsprovning, säkerhetsskyddad upphandling, säkerhetsklasser samt registerkontroll⁶ vid anställning eller ett annat deltagande i verksamheten. Säkerhetsprovningen omfattar alla de åtgärder som berörd myndighet bör göra för att skaffa sig så mycket information som möjligt om personen som ska provas.

Bestämmelserna om säkerhetsprovning gäller inte bara vid nyanställning utan ska även tillämpas om en redan anställd eller anlitad person får nya arbetsuppgifter som har betydelse för rikets säkerhet eller som är viktiga för skyddet mot terrorism.

Skillnaden mellan säkerhetsklasserna beror på i vilken omfattning personen får del av hemliga uppgifter. Det är viktigt att påpeka att säkerhetsprovningen inte kan jämföras med registerkontroll, eftersom registerkontrollen bara utgör en liten del av underlaget i säkerhetsprovningen.

En framställan om registerkontroll ska göras på de blanketter som finns på Säkerhetspolisens webbplats, www.sakerhetspolisen.se, om det inte finns någon annan överenskommelse mellan myndigheten och Säkerhetspolisen.

⁶ Säkerhetspolisens "Säkerhetsskydd – en vägledning" kap 6-8, maj 2008.

Att skicka och ta emot underlag

Ett särskilt kritiskt moment ur informations- och säkerhetssynpunkt är hur information ska skickas mellan olika organisationer. I Säkerhetspolisens rapport "Säkerhetsskydd – en vägledning" beskrivs det förfaringssätt som rekommenderas vid försändelse av hemliga handlingar. För att säkerställa en korrekt hantering bör deltagande organisationer tidigt i planeringsarbetet engagera registrator eller motsvarande i arbetet. I de planeringsdokument som används i styrelseplaneringen finns möjlighet för uppgiftslämnare att i en särskild kolumn ange om de bedömer att uppgifter om enskilda elanvändare ska skyddas. Det är också möjligt att ange sekretessgrund för hela planeringsunderlaget.

Åtkomst av insamlad information om samhällsviktiga elanvändare begränsades till de personer som behövde den för att kunna utföra sitt arbete. Informationen förvarades på datorer som inte var nätverksanslutna och som förvarades i säkerhetsskåp på Malmö Stads säkerhets- och beredskapsavdelning.

Malmö stad

Lagstiftning rörande säkerhetsskydd och sekretess som kan vara till stöd under styrelseplaneringen

Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)

- 5 kap. 5 § Sekretessmarkering
- 10 kap. 14 § Utlämnande av uppgift med förbehåll
- 15 kap. 2 § Försvarssekretess
- 18 kap. 13 § Risk- och sårbarhetsanalyser
- 30 kap. 23 § Kommersiell sekretess i en statlig myndighets verksamhet
- 38 kap. 7 § Kommersiell sekretess hos kommuner och landsting

Offentlighets- och sekretessförordning (2009:641)

- 7 kap. 1 § Deltagande i en kommuns eller ett landstings beredskapsarbete

Lag om skydd för företagshemligheter (1990:409)

- 1 § Information om affärs- eller driftförhållanden i en näringsidkares rörelse som näringsidkaren håller hemlig

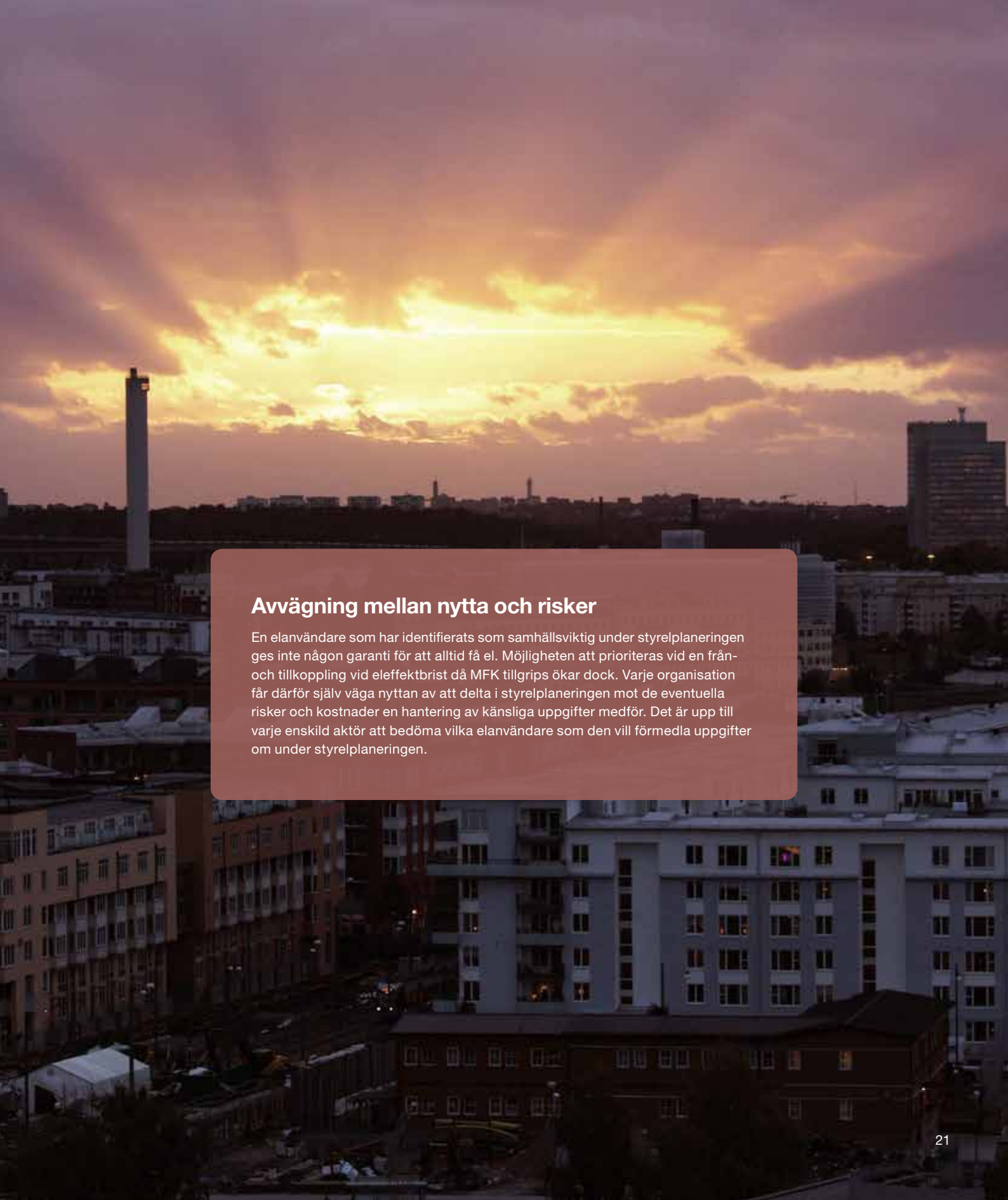
Säkerhetsskyddslag (1996:627)

- 12 – 16 §§ Registerkontroll och säkerhetsprövning
- 17 § Säkerhetsklasser

Säkerhetsskyddsförordning (1996:633)

- 14 § Säkerhetsprövning
- 18 – 27a §§ Registerkontroll och placering i säkerhetsklasser

Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2010:3) om säkerhetsskydd

Avvägning mellan nytta och risker

En elanvändare som har identifierats som samhällsviktig under styrelplaneringen ges inte någon garanti för att alltid få el. Möjligheten att prioriteras vid en från- och tillkoppling vid eleffektbrist då MFK tillgrips ökar dock. Varje organisation får därför själv väga nyttan av att delta i styrelplaneringen mot de eventuella risker och kostnader en hantering av känsliga uppgifter medför. Det är upp till varje enskild aktör att bedöma vilka elanvändare som den vill förmedla uppgifter om under styrelplaneringen.

3. Elsystemet

Samhällets elberoende har ökat dramatiskt, och under de senaste årtiondena har el allt mer använts även som informationsbärare i elektroniska kommunikationssystem.

Vattenkraft och kärnkraft svarar sammantaget för omkring 85 % av den svenska elproduktionen. Övriga 15 % produceras i kraftvärmeverk, av industrin, i kondenskraftverk samt av vindkraft. Svenska elnätsföretag importerar och exporterar dagligen el från och till övriga delar av Norden (utom Island) samt andra delar av Europa. Det finns cirka 160 företag som äger elnät i Sverige. Varje företag har inom sitt geografiska område ensamrätt att tillhandahålla elnät till kunderna. Det svenska elnätet är totalt 52 800 mil långt och uppbyggt i stam-, region- och lokalnät.

Stamnätet ägs av SvK och består av högspänningsledningar. Det svenska stamnätet är en del av det nordiska elsystemet, där Sverige, Norge, Finland och Danmark är sammankopplade. Det nordiska elsystemet har även förbindelser med de närliggande europeiska elsystemen. Stamnätet levererar el till regionnäten.

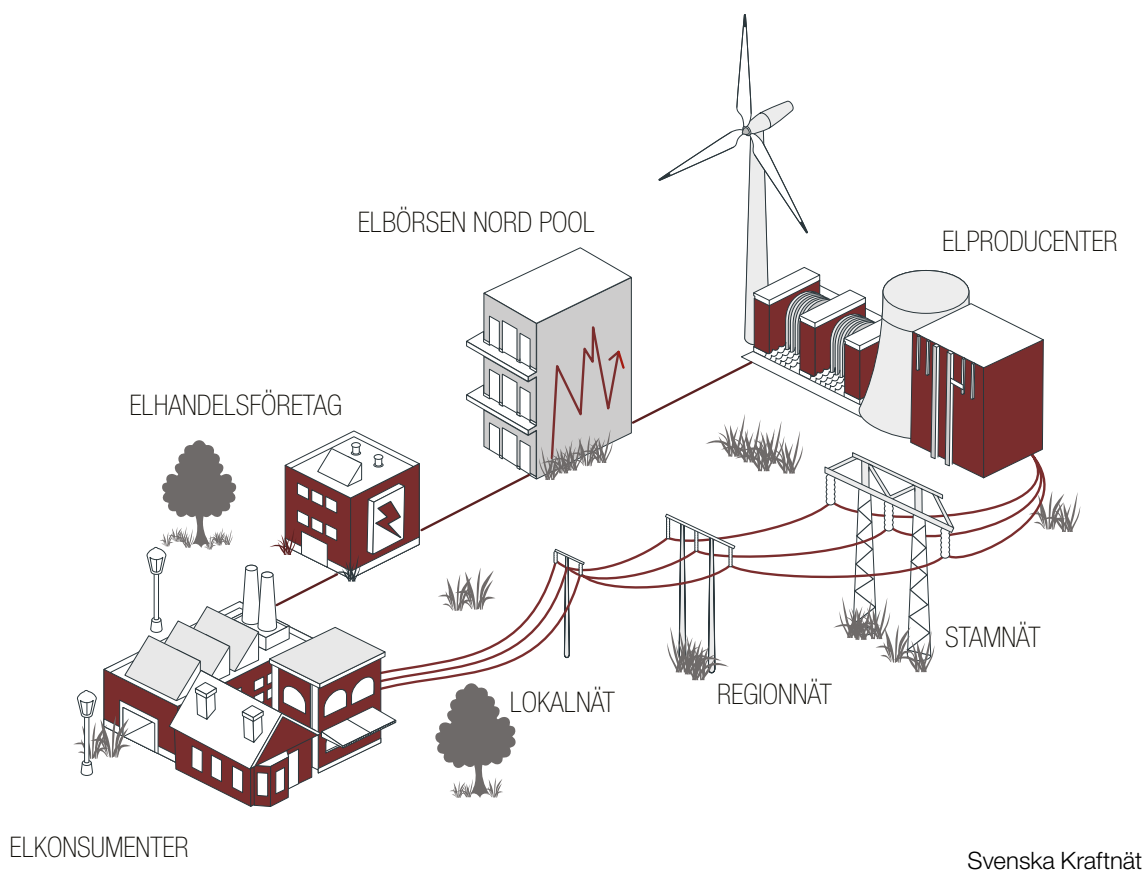
Regionnät är nät där regionnätsägare har koncession (tillstånd) för kraftledning. När elen förs in i regionnätet, från stamnätet, passerar den någon av omkring 150 transformator- och kopplingsstationer, där den omvandlas till regionnätets spänningsnivå. Regionnäten levererar el till lokalnät. Stora elförbrukare, som smältverk och pappersbruk, får ofta sin el direkt från regionnätet.

Lokalnät är nät där lokalnätsföretagen har koncession för distribution av el till industrier, hushåll och övriga elanvändare. Innan elen når våra vägguttag har den stegvis transformerats ned.

160
företag i Sverige
äger elnät.

Den nordiska elmarknaden, inklusive den svenska, är uppbyggd av producenter, distributörer och elanvändare. Dessutom finns det elhandlare som köper elen från den nordiska elbörsen eller direkt från elproducenter. Sverige är uppdelat i fyra elområden⁷, och betecknas SE 1-4.

⁷ Elområden är fördefinierade områden för uppdelning av handel på elmarknaden.

Störningar i elsystemet

Elkunder kan drabbas av tre principiellt olika former av störningar i elleveranserna; elavbrott, elleffektbrist och elenergibrist. Dessa tre störningsformer har olika orsaker, får olika konsekvenser och hanteras på skilda sätt.

Elavbrott

Med elavbrott menas att elanvändarens anläggning är elektriskt fränkopplad i en eller flera faser⁸. Elavbrott kan delas in i två kategorier, aviserade och ej aviserade elavbrott. Aviserade elavbrott är när elnätsföretaget i förväg underrättar elanvändaren om ett kommande avbrott i elleveransen, t.ex. inför ett planerat arbete som ska utföras på nätet.

Oaviserade elavbrott är avbrott i eldistributionen som sker oförutsett. Sådana kan inträffa till följd av yttre händelser såsom utrustningsfel eller andra störningar, exempelvis i samband med extremt väder. Elnätsföretagens ansvar och skyldigheter vid elavbrott regleras bl. a. i ellagen och i Energimarknadsinspektionens föreskrifter.

Eleffektbrist

Produktion och förbrukning av el måste alltid vara i balans, så att det i varje stund tillförs samma mängd el till systemet som det används. SvK är ansvarig för att balansen mellan elproduktionen och elförbrukningen upprätthålls, och har i uppgift att förebygga och hantera eleffektbrist.

Eleffektbrist uppstår när elanvändningen är större än den momentana produktions- och importkapaciteten i elsystemet, d.v.s. när balansen i kraftsystemet inte kan upprätthållas. Den risken är störst vid långvarig och sträng kyla då efterfrågan på el är hög.

För att undvika eleffektbrist har SvK ett antal tekniska och avtalsmässiga mekanismer att tillgå, t.ex. störningsreserv och effektreserv. Störningsreserven består av SvK:s samt andra speciellt kontrakterade aktörers gasturbiner. Störningsreserven kan startas på några minuter och är avsedd att användas vid plötsliga fel i produktionsanläggningar eller i kraftledningar.

Vid en befarad eleffektbrist eller vid plötsliga, oförutsedda ökade behov av el, finns en effektreserv som kan användas. Effektreserven skapas genom att SvK ingår avtal med elproducenter, elleverantörer och elförbrukare om att under vintermånaderna ställa ytterligare produktionskapacitet eller möjlighet till förbrukningsreduktion till förfogande. Enligt regeringens proposition (2009/10:113) med påföljande riksdagsbeslut ska SvK:s effektreserv stegvis fasas ut till år 2020.

⁸ För utförligare definitioner se Energimarknadsinspektionens föreskrift (EIFS 2013:1).

Det är vid en eleffektbrist som SvK, som en sista åtgärd, kan komma att beordra en MFK. MFK infördes under 1980-talet och innebar fram till styrels införande att fränkoppling skulle ske på hela eller delar av regionnätet samt för elanvändare direktanslutna till regionnät. Det fanns då ingen laglig rätt för elnätsföretagen att ”skona” vissa typer av elanvändare.

När SvK beordrar en MFK kan detta beslut inte överklagas. En MFK har hittills aldrig genomförts i Sverige. Sverige har emellertid varit nära att hamna i en eleffektbristsituation vid flera tillfällen.

Styrelplanering inför eleffektbrist

Genom en ändring i ellagen den 1 januari 2012 gäller principen att begränsning och avbrytande av överföring av el på grund av eleffektbrist ska genomföras så att samhällsviktiga elanvändare prioriteras, i den utsträckning systemansvaret så medger.

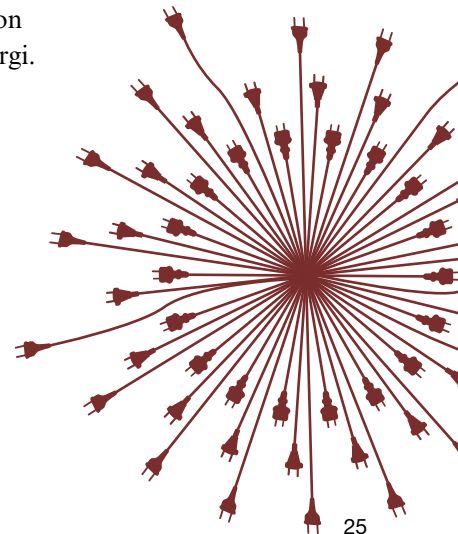
De tekniska förutsättningarna medger idag inte att man vid en MFK kan fränkoppla enskilda elanvändare, utan fränkopplingen måste göras på elledningsnivå. För att samhällsviktiga elanvändare ska kunna prioriteras vid en MFK fordras därför ett planeringsarbete i förväg där dessa elanvändare har identifierats, och att de elledningar som försörjer dem har rangordnats.

Det är viktigt att begreppen MFK och styrel inte förväxlas. Styrel är en planering för att identifiera och prioritera samhällsviktiga elanvändare i syfte att ta fram de underlag som ska användas vid elnätsföretagens MFK-planering. Elnätsföretagen ska vid sin MFK-planering i största möjliga mån ta hänsyn till den rangordning av elledningar som har gjorts under styrelplaneringen.

Elenergibrist

Med elenergibrist menas en långvarig situation då den samlade tillgången på elenergi inte förväntas motsvara det samlade behovet av el. I en situation med exempelvis låga nivåer i vattenmagasin, stillastående kärnkraftreaktorer och begränsade importmöjligheter från grannländerna kan risken för elenergibrist uppkomma. Elmarknadens aktörer har ett ansvar för att genom marknadens funktion hantera eventuella störningar gällande tillgång och efterfrågan på elenergi.

Först i ett läge då elenergibrist med stor sannolikhet kan förväntas inträffa, trots marknadens agerande, och när konsekvenserna för samhället bedöms bli alltför stora, kan det bli aktuellt med icke-marknadsbaserade åtgärder. Energimyndigheten kommer då föreslå regeringen att vidta åtgärder med anledning av den uppkomna situationen.

De åtgärder som efter regeringens beslut kan vidtas är:

- Förbrukningsdämpande informationskampanj som uppmanar allmänheten att frivilligt minska elanvändningen.
- Regeringsdirektiv till statliga myndigheter.
- Ransonering av alla industriella elanvändare⁹.

Det är Energimyndigheten som ansvarar för genomförandet av informationskampanjen och ransoneringen.

Den enskildes ansvar

Störningar i elförsörjningen kan som ovan nämnt inträffa av olika anledningar. För att förebygga och lindra samhällskonsekvenserna av dessa störningar finns en rad olika åtgärder som vidtas av exempelvis elnätsföretag, kommuner och statliga myndigheter. Det är dock viktigt att komma ihåg att det inte finns någon garanti för att en elanvändare alltid får el. Även de elanvändare som vid styrelseplaneringen har bedömts vara samhällsviktiga kan drabbas av fränkoppling eller avbrott.

Ett funktionskrav infördes den 1 januari 2011 i ellagen med innebörden att oaviserade avbrott i elöverföringen inte får överstiga 24 timmar såvida det inte beror på orsaker som är utom elnätsföretagens kontroll. Ellagens funktionskrav riktas till elnätföretagen, men det innebär också en tydlig signal till andra samhällssektorer och till allmänheten om att det behöver finnas en förmåga att kunna hantera konsekvenser av ett avbrott på minst 24 timmar¹⁰.

Det är de egna behoven som styr vilka förberedande åtgärder som var och en behöver vidta. I den senaste krisberedskapspropositionen (2013/14:144)¹¹ betonar Regeringen den enskildes ansvar för krisberedskapen som resurs (och kravställare). Den enskilde behöver också få information om vilka egna säkerhetsåtgärder som kan vidtas för att klara en kris¹².

⁹ För ytterligare information om hanteringen av elenergibrist se ER 2013:25 Ansvar och roller för en trygg energiförsörjning – Energimyndighetens analys.

¹⁰ Ellagen (1997:857) 3 kap. 9a §.

¹¹ Regeringens proposition (2013/14:144) Lag om sprängämnesprekursorer och redovisning av krisberedskapens utveckling.

¹² För mer information om hur olika aktörer kan förebygga och lindra konsekvenser av elavbrott, se www.energimyndigheten.se.

Förvarning om eleffektbrist

En effektuering av MFK är en åtgärd som får allvarliga konsekvenser för samhället, varför alla inom kraftsystemet gör sitt yttersta för att undvika att eleffektbrist uppstår.

Vid risk för eleffektbrist ska SvK i möjligaste mån förvarna elnätsföretagen, myndigheter och samhället i övrigt. Alla tillgängliga resurser för elproduktion är då troligen redan tagna i anspråk och en vädjan om effektreduktion har sannolikt gått ut till allmänhet och företag.

En förvarning om en förväntad MFK planeras att ges på två sätt:

- 1. Till alla elnätsföretag genom elnätsbranschens webbaserade informationssystem Samverkan under störningar i elförsörjningen (SUSIE). På detta vis kan landets elnätsföretag få en indikation på att det kan bli aktuellt med MFK och kan vidta nödvändiga förberedande åtgärder.
- 2. Till alla myndigheter med tjänsteman i beredskap (TiB) samt Försvarsmakten genom det webbaserade informationssystemet WIS. Information läggs in i WIS av SvK. SOS Alarm larmar berörda.

Vid behov av MFK, ger SvK order om fränkoppling till ett fåtal särskilt anvisade elnätsföretag som har egna regionnät. Dessa ska kunna verkställa fränkopplingen inom egna eller anslutna elnät inom 15 minuter. De särskilt anvisade elnätsföretagen ska vidarebefordra SvK:s order till underliggande elnätsföretag. När situationen så småningom stabiliseras och effektproblemet har undanröjts kommer SvK att ge klarbesked för tillkoppling till de särskilt anvisade elnätsföretagen. Dessa har då i uppgift att återställa funktionen och i sin tur ge klarbesked till underliggande elnätsföretag. Precis som fränkoppling ska tillkoppling, i den mån det är tekniskt möjligt, ske med hänsyn till styrelplaneringen.

Ett exempel på hur en fränkopplingsorder från SvK skulle kunna lyda är:

"Fränkoppla 650 MW i elområde SE3 och SE4. Fränkoppling ska vara utförd inom 15 minuter. Bedömd varaktighet 4h".

Hur stor andel av fränkopplingen som respektive särskilt anvisat elnätsföretag ges, beror naturligtvis på den aktuella situationen, men SvK har utarbetat en principiell "fördelningsnyckel" som stöd.

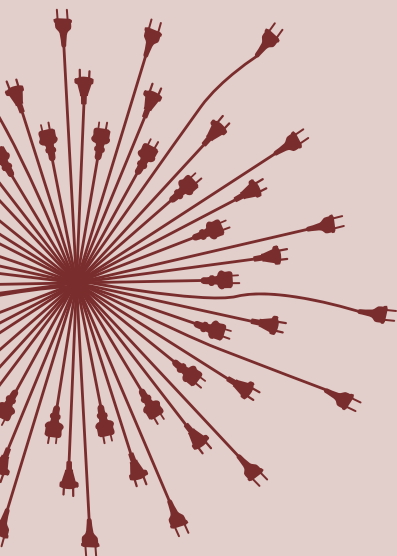
Detta kan i det aktuella exemplet betyda att företag A, B och C ska fränkoppla 200 MW vardera samt företag D fränkoppla 50 MW.

Post- och telestyrelsen

Under planeringsomgången 2011 avgränsades Post- och telestyrelsen (PTS) styrelplanering till att omfatta elanvändare som bedömdes viktiga ur ett internationellt, nationellt och regionalt perspektiv. De uppföljningar som har gjorts visar att många elanvändare som var avgörande för samhällsviktiga funktioner, såsom tillgång till larmumret 112, eller elanvändare som var viktiga för lokal kommunikation inte fanns med.

Inför planeringsomgång 2014-2015 har PTS, i samråd med sektorn, beslutat att samtliga elanvändare som innehåller spänningssatt utrustning ska redovisas. Detta innebär att PTS kommer att inhämta underlag från sektorns drygt 500 operatörer som ska identifiera samhällsviktiga elanvändare.

4. Genomförande av styrelplaneringen

Detta kapitel följer planeringsprocessens sju steg och beskriver hur respektive steg genomförs. Kapitlet avslutas med att presentera regelverk som kan vara till stöd vid styrelplaneringen.

Steg 1: Statliga myndigheters styrelplanering

Enligt styrelförordningen ska statliga myndigheter delta i styrelplaneringen om de inom sin egen verksamhet eller sitt ansvarsområde bedömer att det finns samhällsviktiga verksamheter och elanvändare som ska prioriteras vid en MFK. Med ansvarsområde avses myndighetens egen verksamhet såväl som verksamhet inom dess sektor.

Statliga myndigheter identifierar samhällsviktiga verksamheter och elanvändare

Som ett första steg i de statliga myndigheternas styrelplanering ska samhällsviktiga verksamheter och elanvändare identifieras, se sidan 12.

Under denna del av planeringsarbetet används Planeringsdokument 1. Om myndigheten deltog i styrelplaneringen 2011 torde de underlag som då togs fram ge en god vägledning i arbetet. Underlag från förra planeringsomgången kan importeras i nya Planeringsdokument 1, se Användarhandledning kap. 6.

För varje identifierad samhällsviktig elanvändare anger uppgiftslämnaren bl. a. den unika anläggningsidentiteten, se detaljerad information på sidan 14. I de fall uppgifter om en samhällsviktig elanvändare omfattas av sekretess ska detta anges i planeringsdokumentet med en hänvisning till gällande lagstiftning, exempelvis: Lag (1990:409) § 1 eller OSL (2009:400) kap. 18 § 13.

Myndigheternas samverkan med berörda aktörer

Idag bedrivs mycket av den samhällsviktiga verksamheten i privat regi. Myndigheter behöver således samverka med privata aktörer inom sina sektorer för att få uppgifter om de samhällsviktiga elanvändarna som myndigheten avser att prioritera. I dessa fall ska aktörer informeras om styrel samt om vilka uppgifter myndigheten behöver för att kunna genomföra planeringen.

Myndigheten skickar ett tomt Planeringsdokument 1 till berörda aktörer som fyller i samtliga kolumner i planeringsdokumentet, utom prioritetsklass, och skickar sedan tillbaka planeringsdokumentet till myndigheten. Det är således myndigheten som sätter prioritetsklass. Myndigheten kan dock inhämta förslag på prioritetsklass om myndigheten bedömer att uppgiftslämnande aktörer kan rekommendera vilken prioritetsklass enskilda samhällsviktiga elanvändare bör ha.

För att få en enhetlig tillämpning av prioritetsklasserna har myndigheten rätt att ändra dessa aktörers förslag på prioritetsklass för enskilda elanvändare. Det åligger varje enskild myndighet att kommunicera med uppgiftslämnare om vilka begrepp som ska användas vid beskrivningen av samhällsviktiga verksamheter och elanvändare, så kolumnerna fylls i enhetligt. Myndigheten ska säkerställa att de underlag de skickar vidare till länsstyrelsen är enhetliga och tydliga.

Prioritetsklassning av samhällsviktiga elanvändare i Planeringsdokument 1

De uppgifter om samhällsviktiga elanvändare som har identifierats av myndigheten ska sammanställas med de uppgifter myndigheten får in från aktörer inom sektorn. I detta skede ska myndigheten sätta prioritetsklass på de enskilda samhällsviktiga elanvändarna enligt styrelsförordningens prioritetsklasser.

Myndigheten ska därefter separera Planeringsdokument 1 och skicka underlaget till varje berörd länsstyrelse. Länsstyrelserna bör i detta skede samverka med berörda myndigheter för att bekräfta att de har mottagit planeringsdokumentet. För detaljerad information, se Användarhandledningen sidan 8.

Statliga myndigheters rekommendationer till kommuner

Statliga myndigheter kan ha ansvarsområden som är av sådan karaktär att de inte kan ha kännedom om vilka enskilda elanvändare som lokalt kan bedömas vara samhällsviktiga och fylla en sådan funktion att de bör prioriteras vid en eleffektbrist. I dessa fall kan myndigheterna, via länsstyrelserna, uppmärksamma kommunerna på att identifiera dessa genom att skicka ett brev där de beskriver de uppgifter de anser att kommunerna med lokalkännedom ska beakta i sin styrelplanering.

Exempelvis bedömer Energimyndigheten bränsle- och drivmedelsförsörjningen som samhällsviktig verksamhet. Energimyndigheten kommer dock inte värdera vilka tankställen som bör prioriteras. En sådan bedömning bör göras lokalt där övriga lokala förutsättningar är kända. Energimyndigheten kommer således att via länsstyrelserna uppmärksamma lokala och regionala aktörer om att identifiera elanvändare som bör prioriteras vid en eleffektbrist så att bränsle- och drivmedelsförsörjningen kan fungera. Dessa elanvändare bör länsstyrelser och kommuner, i de fall det bedöms relevant, ta med i den egna planeringen, d.v.s. inte återsända till Energimyndigheten.

Finansinspektionen

Finansinspektionen hade vid planeringsomgång 2011 stor nytta av det arbete med identifiering av kritiska aktörer inom sektorn som tidigare hade bedrivits inom ramen för samverkansgruppen FSPOS (Finansiella Sektorns Privat-Offentliga Samverkan).

Vid genomgången identifierades verksamheter i tre län. Finansinspektionen skickade underlaget med de identifierade samhällsviktiga elanvändarna till dessa länsstyrelser.

För att ytterligare stärka sektorns funktionalitet vid en eleffektbrist-situation sände Finansinspektionen ett brev till samtliga länsstyrelser med vägledning kring hur de kan hantera bankkontor, bankomater och andra vanligt förekommande samhällsviktiga elanvändare inom finanssektorn.

Steg 2: Länsstyrelsen leder och samordnar arbetet i länet

I styrelsförordningen beskrivs den centrala roll länsstyrelsen har under styrelplaneringen. Länsstyrelsen ska utifrån sitt geografiska områdesansvar för krisberedskap samordna planeringen inom länet. Länsstyrelsen utgör därmed en viktig länk mellan statliga myndigheter, kommuner, landsting samt andra regionala deltagare såsom näringsliv och organisationer. Som ett inledande steg i arbetet rekommenderas länsstyrelsen att sammankalla till en regional arbetsgrupp.

Regional handlingsfrihet ger god förankring

Att ett arbetssätt som passar ett län inte alltid är tillämpligt i ett annat län hör till de lärdomar som den första planeringsomgången gav. Givet de svenska länens varierande karaktäristik så har länsstyrelsen en stor frihet att i samråd med kommuner och andra lokala och regionala aktörer inrikta arbetet i länet.

Att planeringsprocessen trots en viss regional handlingsfrihet genomförs på ett transparent och enhetligt sätt säkerställs genom den samverkan länsstyrelserna löpande har med Energimyndigheten, SvK och MSB under hela planeringsomgången. Denna möjlighet till regional variation under planeringens genomförande bidrar till en lokal och regional förankring av prioriteringar som görs och stärker aktörernas motivation till deltagande och därmed den svenska krisberedskapen.

I slutrapporten från Energimyndighetens utvecklingsprojekt¹³ beskriver länsstyrelserna att de har funnit sina regionala samverkansfora (Sydsam, Ösam och Nordsam) som mycket värdefulla för att hantera frågor om styrel. Det främsta värdet ansågs vara att tillfälle gavs till att diskutera problem som uppstått samt att skapa samsyn gällande exempelvis prioriteringen av samhällsviktiga elanvändare.

¹³ Slutrapport från Energimyndighetens styrel-projekt, ER 2012:04.

Mottagande av underlag från statliga myndigheter

När statliga myndigheter har skickat Planeringsdokument 1 samt eventuella uppmaningar till regionala och lokala aktörer om att identifiera samhällsviktiga elanvändare, bör länsstyrelsen bekräfta att uppgifterna har mottagits.

Då länsstyrelsen är en statlig myndighet ska även de identifiera samhällsviktiga verksamheter och elanvändare inom det egna ansvarsområdet, enligt steg 1. Uppgifterna ska sammanställas i Planeringsdokument 1, tillsammans med de samhällsviktiga elanvändare som andra statliga myndigheter har identifierat, prioriterats och skickat till länsstyrelsen.

Sammanställning av Planeringsdokument 1 till kommunerna

När länsstyrelsen har identifierat och prioriterats samhällsviktiga elanvändare, samt importerat underlag som kommit från andra statliga myndigheter ska Planeringsdokument 1 separeras kommunvis. Länsstyrelsen får på så sätt ett Planeringsdokument 1 per kommun.

Kommunen får därmed ett samlat Planeringsdokument 1 från länsstyrelsen med uppgifter om elanvändare som statliga myndigheter och länsstyrelsen har prioriterats inom kommunens geografiska område. På sidan 8 i Användarhandledningen beskrivs det hur länsstyrelsen gör denna sammanställning samt separering av underlagen från statliga myndigheter till kommuner.

Region Skåne ingick i länsstyrelsen i Skånes projektgrupp för styrel och inledde efter uppstartsmötet arbetet med att identifiera och prioritera samhällsviktiga elanvändare. Detta skedde bl.a. genom att en enkät skickades ut till landstingets samtliga funktioner (förvaltningar och bolag) som genom denna själva angav sina uppdrag, prioriterade uppgifter, beroenden och bedömning av samhällsvikt.

Även privata vårdgivare engagerades på detta sätt. Resultatet sammanställdes och förankrades hos regionstyrelsens arbetsutskott och sändes därefter till länsstyrelsen som samordnade utskicken till respektive kommun.

Region Skåne

Projektgruppen i Malmö

Malmö Stad identifierade (2009) samhällsviktiga elanvändare inom näringslivet med hjälp av SNI-koder (Standard för svensk näringsgrensindelning) samt diskussioner med Näringslivskontoret, Miljöförvaltningen och länsstyrelsen.

Projektgruppen i Malmö använde också sammanställningar över företag som bedriver miljöfarlig respektive farlig verksamhet enligt miljöbalken och lagen om skydd mot olyckor.

Stockholms stad

Stockholms stad valde att delegera stora delar av arbetet med identifiering av samhällsviktiga elanvändare till stadens olika förvaltningar och bolag.

I en stor organisation som Stockholms stad var detta nödvändigt.

Steg 3: Kommunens styrelplanering

En prioritering av samhällsviktiga elanvändare förutsätter god lokalkännedom om var samhällsviktig verksamhet bedrivs. Kommunerna har därför en viktig roll under styrelplaneringen. Kommunen har ett uttalat ansvar för krisberedskapen inom sitt geografiska område i enlighet med Lagen (2006:544) om kommuner och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Inriktning och organisering av styrelplaneringen

Som ett första led i planeringsarbetet bör kommunen utforma en inriktning för styrelarbetet. Inriktningen bör omfatta en identifiering av samhällsviktiga verksamheter som är särskilt viktiga att beakta vid en eleffektbrist. Inför den första planeringsomgången 2011 rekommenderade Energimyndigheten att beslutet om vilka verksamheter som skulle prioriteras skulle förankras hos kommunledningen. I den utvärdering som gjordes efter planeringsomgången 2011 lyfte flera kommuner fram vikten av att styrelarbetet förankras på hög nivå för att få legitimitet och de resurser som fordras för uppgiften.

Flera av de intervjuade menade att arbetet bör ledas på en nivå direkt under kommunstyrelsen för att arbetet ska förankras hos denna. Vidare visar utvärderingen att tio procent av kommunerna förankrade arbetet i kommunfullmäktige. I enstaka fall har formella beslut tagits om listan över rangordningen av elledningar¹⁴.

Även för planeringsomgång 2014-2015 rekommenderar Energimyndigheten att beslutet om vilka verksamheter som ska prioriteras ska förankras i kommunens politiska ledning. Den eller de personer i kommunen som arbetar med styrelplaneringen bör ha god kännedom om kommunens samhällsviktiga verksamhet, kritiska beroenden samt kunskap om kommunens arbete med risk- och sårbarhetsanalyser.

Kommunen identifierar samhällsviktig verksamhet och elanvändare

Kommunen ska identifiera samhällsviktiga verksamheter och elanvändare, dels inom sin egen verksamhet, dels inom sitt geografiska område. Se sidan 12 för mer information om identifiering av samhällsviktig verksamhet. En lämplig utgångspunkt i kommunens styrelplanering kan vara uppgifter och underlag från planeringsomgång 2011. Vid identifiering av samhällsviktiga elanvändare bestämmer kommunen vilken prioritetsslag som är tillämplig. För detaljerad information om hur överföring av underlag från planeringsomgång 2011 genomförs, se Användarhandledning kap 6. För varje identifierad

¹⁴ Slutrapport från Energimyndighetens styrel-projekt, ER 2012:04.

samhällsviktig elanvändare anger uppgiftslämnaren den unika anläggningsidentiteten, se sid 14.

I de fall uppgifter om en samhällsviktig elanvändare omfattas av sekretess ska detta anges i planeringsdokumentet med en hänvisning till gällande lagstiftning, exempelvis: Lag (1990:409) §1 eller OSL (2009:400) kap. 18 § 13. För mer information om identifiering av samhällsviktig verksamhet och elanvändare se sid 12.

Kommunens samverkan med andra organisationer

Utöver kommunens egna förvaltningar, nämnder och bolag är samverkan med andra aktörer såsom landsting, privata bolag och affärsverksamheter nödvändig då en stor del av den samhällsviktiga verksamheten bedrivs utanför kommunens egen verksamhet. I dessa fall ska kommunen informera dessa om styrel och om vilka uppgifter de behöver tillhandahålla för planeringen.

Dessa aktörer fyller i samtliga kolumner i Planeringsdokument 1, utom prioritetssklass, och skickar sedan tillbaka planeringsdokumentet till berörd kommun. När kommunen får tillbaka Planeringsdokument 1 kompletteras underlaget med de enskilda elanvändarnas prioritetssklass.

Det är således kommunen som sätter prioritetssklass. Om kommunen bedömer att uppgiftslämnade aktörer kan rekommendera vilken prioritetssklass enskilda samhällsviktiga elanvändare bör ha så kan kommunen inhämta förslag på denna uppgift i Planeringsdokument 1. Det är då kommunen som ansvarar för att informera om hur förordningens prioritetssklasser ska tillämpas samt göra en bedömning och eventuella korrigeringar av inkomna förslag på prioritetssklasser.

Sammanställning av uppgifter i Planeringsdokument 1

När kommunen har fått tillbaka ett ifyllt Planeringsdokument 1, med efterfrågade uppgifter från respektive aktör, kompletteras och sammanställs det med uppgifter om de samhällsviktiga elanvändare som har identifierats av kommunen, samt med samhällsviktiga elanvändare som har inkommit från statliga myndigheter via länsstyrelsen. Om kommunen bedömer att en elanvändare, som också är identifierad av en statlig myndighet eller länsstyrelse, bör ha en högre prioritetssklass, går det bra att ändra den. En elanvändares prioritetssklass kan dock inte sänkas i dessa fall, endast höjas.

När kommunen har sammanställt underlag från samtliga uppgiftslämnare skickas Planeringsdokument 1 till berörda elnätsföretag. Om det finns mer än ett elnätsföretag i kommunen måste underlaget separeras innan det skickas ut. Denna process beskrivs i Användarhandledningen sidan 9.

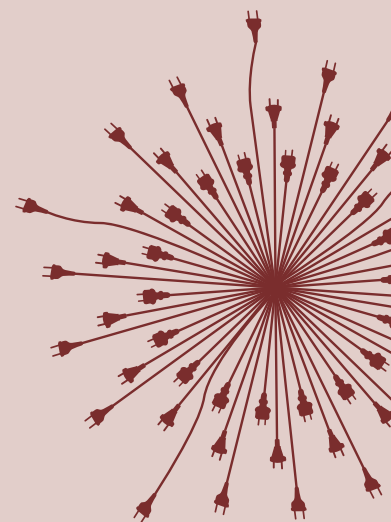
Ett sätt att arbeta med landstinget

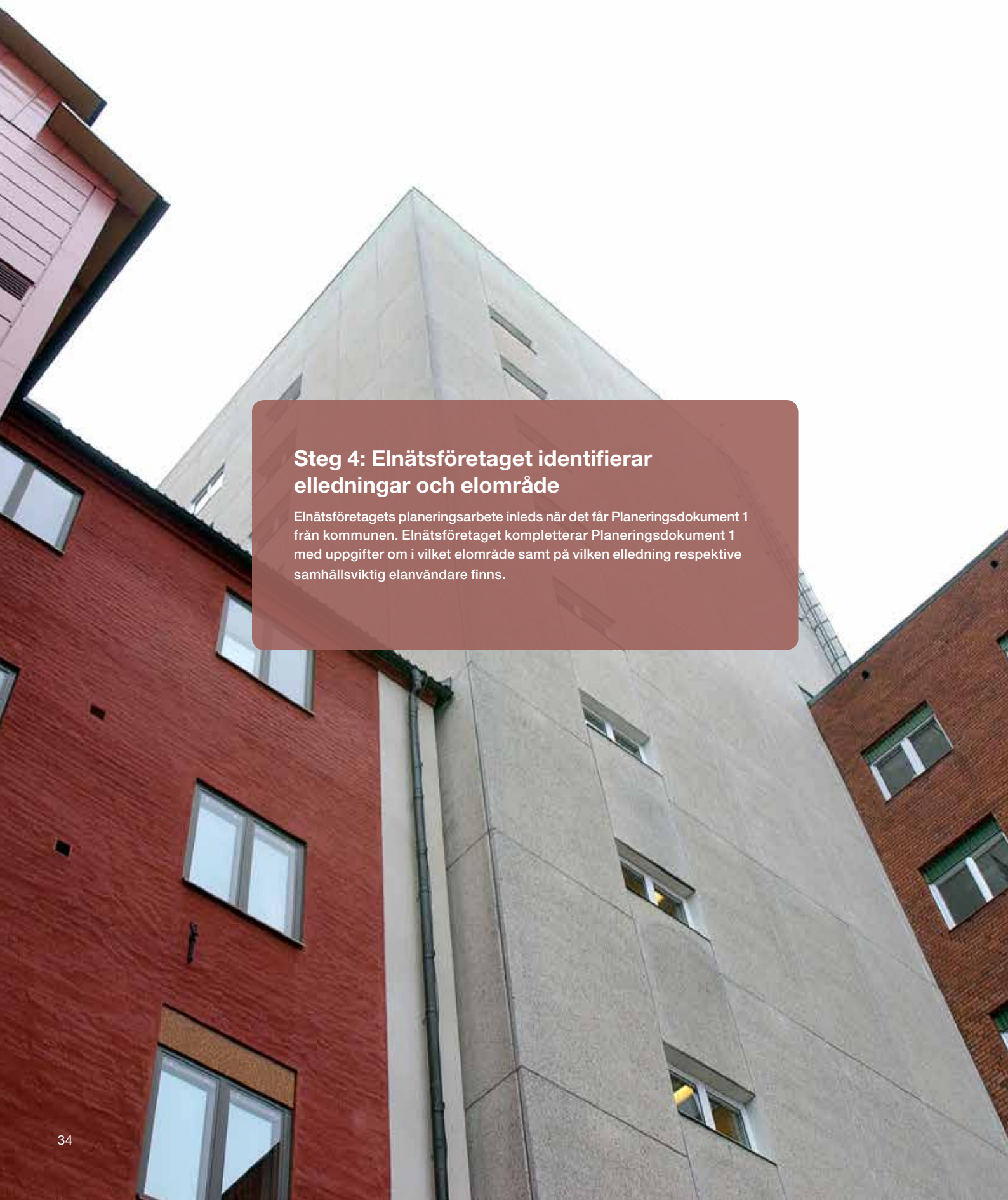
Utdrag ur Slutrapport från Energimyndighetens styrelseprojekt (ER 2014: 04, sid. 40)

I majoriteten av länen har arbetet bedrivits genom en direkt samverkan mellan landsting och kommuner.

I de flesta fall har kommunerna anförtrött landstinget uppgiften att själv identifiera dessa elanvändare och föreslå prioritetssklass.

På så sätt har det i praktiken blivit så att landstinget har lämnat en lista med elanvändare till kommunen som därefter lagt in dessa i sitt underlag.

A low-angle, upward-looking photograph of several modern apartment buildings. The central building is a light-colored concrete structure with rectangular windows. To its left is a red brick building, and to its right is another red brick building. The sky is a pale, overcast grey. A semi-transparent reddish-brown rectangular box is overlaid on the central concrete building, containing white text.

Steg 4: Elnätsföretaget identifierar elledningar och elområde

Elnätsföretagets planeringsarbete inleds när det får Planeringsdokument 1 från kommunen. Elnätsföretaget kompletterar Planeringsdokument 1 med uppgifter om i vilket elområde samt på vilken elledning respektive samhällsviktig elanvändare finns.

Steg 5: Kommunens förslag på rangordning av elledningar

När kommunen får tillbaka Planeringsdokument 1 från berörda elnätsföretag ska de sammanställa alla inkomna uppgifter i ett för kommunen samlat Planeringsdokument 1. Då från- och tillkoppling av elanvändare av tekniska skäl måste göras på elledningsnivå, ska kommunen rangordna elledningarna sinsemellan. Denna rangordning görs i Planeringsdokument 2.

På sidan 11 i Användarhandledningen beskrivs hur kommunen importerar uppgifter till Planeringsdokument 2.

Korrigerig av automatgenererad rangordning

Elledningarnas poängrangordning automatgenereras baserat på de samhällsviktiga elanvändarnas prioritering. En samhällsviktig elanvändare i prioritetsklass 1 får 7 poäng, en elanvändare i prioritetsklass 2 får 6 poäng, osv. En elledning med två samhällsviktiga elanvändare i prioritetsklass 1 får därmed 14 poäng.

Poängsumman ger en indikation på omfattningen av samhällsviktiga elanvändare som finns på elledningen. Den automatgenererade rangordningen måste dock granskas noga. En elledning med få poäng kan vara av större vikt än en elledning med många poäng. En elledning med endast en elanvändare i prioritetsklass 1 kan alltså vara den viktigaste elledningen i kommunen. Det kan vara så att denna elledning försörjer ett akutsjukhus trots att den bara har fått sju poäng i den automatgenererade rangordningen.

Kommunen måste därför bedöma varje elledning för sig och avgöra om rangordningen i förhållande till övriga elledningar är önskvärd. Kommunen kan således bedöma att den automatgenererade poängrangordningen bör korrigeras, och därför göra en justering i planeringsdokumentet för att säkerställa att elledningar som innehåller högt prioriterade elanvändare rangordnas högt.

I de fall en sådan korrigerig görs, måste detta anges i planeringsdokumentets kommentarsfält. Dessa kommentarer syftar till att underlätta dialogen med länsstyrelsen vid den sammanvägning av rangordnade elledningar i länet som ska göras. Kommentaren underlättar även kommunens eget arbete vid eventuella revideringar och vid kommande planeringsomgångar.

Kommunen tar fram förslag på rangordning av elledningar i Planeringsdokument 2 och skickar detta till länsstyrelsen. Planeringsdokument 2 innehåller uppgifter om bl.a. antalet samhällsviktiga elanvändare på de rangordnade elledningarna. I Planeringsdokument 2 finns däremot inte några uppgifter om vilka specifika elanvändare som har identifierats. Syftet med detta är att begränsa flödet av uppgifter som kan vara känsliga ur informationssäkerhetssynpunkt.

Eventuella korrigeringar av den automatgenererade rangordningen av elledningar måste därför beskrivas i kommentarsfältet så att länsstyrelsen som har en samordnande roll ges bästa möjliga förutsättning att hantera underlaget i nästa steg.

Steg 6: Länets sammanvägda rangordning av elledningar

Steg 6 innebär att länsstyrelsen, i dialog med kommuner och andra aktörer i länet, sammanväger och sammanställer ett länsövergripande förslag på rangordning av elledningar. Sammanställningen görs i Planeringsdokument 3. Erfarenheter från styrels planeringsomgång 2011 visar att kommunerna har tolkat förordningens prioritetsskallor olika, vilket länsstyrelsen har uppfattat som försvårande när en sammanvägning skulle göras. Om länsstyrelsen så finner lämpligt kan stöd till kommunerna erbjudas i föregående skede, dvs. när dessa ska ta fram ett förslag på rangordningar av elledningar i kommunen.

Sammanställning av kommunernas förslag

Som ett första led i sammanställningen och sammanvägningen importerar länsstyrelsen uppgifter från kommunernas inskickade underlag. På så sätt framställs ett länsövergripande Planeringsdokument 3 som innehåller uppgifter om samtliga elledningar som har rangordnats av kommunerna, se Användarhandledningen sidan 13.

I nästa led gör länsstyrelsen en analys av kommunernas förslag på rangordning av elledningar. När detta görs ska länsstyrelsen beakta om kommunerna har angett om, och i så fall varför, de har gjort korrigeringar av den automatgenererade rangordningen av elledningar. I så fall ska detta framgå i planeringsdokumentet genom att kommunerna har markerat detta i kommentarsfältet. Om länsstyrelsen bedömer att inlämnat underlag inte är nog på denna punkt ska de föra en dialog med berörda kommuner.

Rangordnade elledningar som korsar kommungränserna

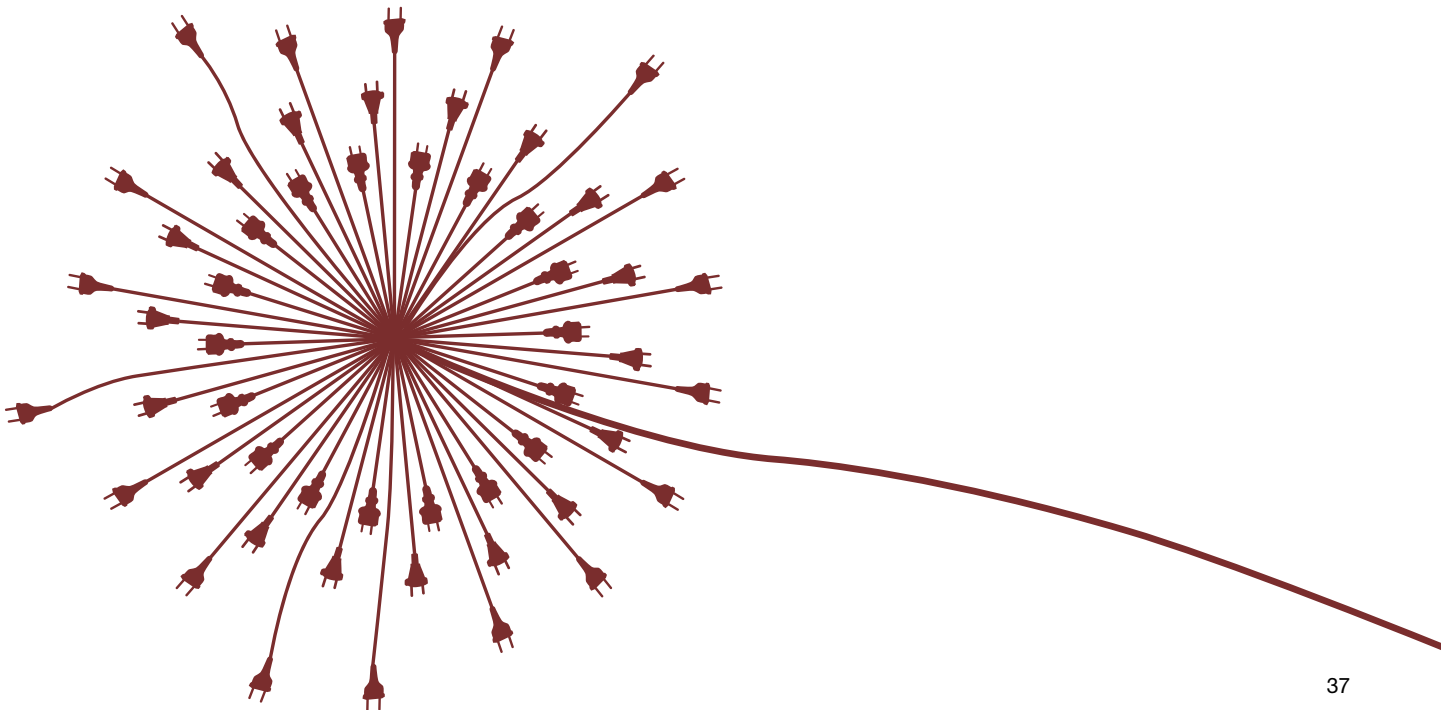
När länsstyrelsen importerar underlag till Planeringsdokument 3 genereras en rapport som anger om det finns rangordnade elledningar som har angetts av fler än en kommun. Då varje elledning bara ska finnas med en gång i det länsövergripande underlaget måste dubletter tas bort. Poängsumman slås därmed samman så elledningens poäng ökas. För att säkerställa att elledningen ges lämplig rangordning, ska länsstyrelsen först addera det antal elanvändare som har identifierats i de respektive prioritetsskallorna, och sedan föra in uppgifterna på samma rad i dokumentet. Därefter ska uppgifterna i den andra kommunens rad raderas.

För att öka spårbarheten och för att förenkla vid revideringar ska information om borttagna dubletter anges under kommentarsfältet i Planeringsdokument 3. För mer information, se Användarhandledningen sidan 13.

När länsstyrelsen har sammanställt kommunernas förslag i Planeringsdokument 3 ska en rangordning av elledningar i länet göras. Resultatet blir således en slutgiltig rangordning av samtliga rangordnade elledningar i länet. När länsstyrelsen gör en avvägning mellan kommunernas förslag på rangordning bör följande beaktas:

- Elledningarnas rangordning.
- Antalet poäng varje elledning har fått.
- Antalet samhällsviktiga elanvändare i prioritetssklass 1 (och därefter övriga prioritetssklasser i fallande ordning).
- Kommunernas överväganden och värderingar.

Då länsstyrelsen inte har kännedom om vilka de enskilda elanvändarna är som finns på de elledningarna så måste kommunerna ta ansvar för att möjliggöra länsstyrelsens arbete. Länsstyrelsens samordningsansvar ger dem möjlighet att föra dialog med och inhämta uppgifter från kommunerna också i denna fas av planeringsprocessen. Det kan t.ex. handla om förtydliganden om överväganden som kommunerna har gjort vid rangordningen av elledningar.

När vi på länsstyrelsen i Västernorrland skulle sammanställa kommunernas underlag till ett länsövergripande valde vi att sammanställa dessa proportionerligt med utgångspunkt i antalet prioriterade elledningar från respektive kommun.

Vi delade in varje kommuns underlag i 10 lika stora delar. Vi valde sedan de första 10 procenten med elledningar från varje kommun. Vi rangordnade elledningar i första hand enligt hur kommunen rangordnat dem, i andra hand enligt hur många poäng elledningarna fått och i tredje hand enligt hur många elanvändare som fanns i prioriteringsklass 1. Därefter valde vi nästa 10 procent av elledningarna och upprepade rangordningsförfarandet. Processen upprepades tills alla 10 delar hade rangordnats. Detta gjorde vi för att sammanställningen av kommunernas underlag skulle bli så rättvis som möjligt, oavsett kommunens yta, befolkningsmängd, eller hur många elledningar som de hade rangordnat.

Länsstyrelsen Västernorrland

Länets sammanställning i Planeringsdokument 4

När sammanvägningen och sammanställningen är klar ska länsstyrelsen skicka sitt beslutsunderlag, dvs. hela underlaget i Planeringsdokument 4, till SvK. Länsstyrelsen skickar Planeringsdokument 4 även till berörda elnätsföretag men först ska underlaget separeras så att varje elnätsföretags Planeringsdokument 4 enbart innehåller uppgifter om de egna elledningarna.

Steg 7: Elanvändare som är avgörande för elförsörjningen

Elanvändare som är avgörande för elförsörjningens funktion ska enligt styrelsförordningen inte ingå i det underlag som tas fram under planeringen för prioritering § 5 av samhällsviktiga elanvändare¹⁵. Under styrels planeringsomgång 2011 användes begreppet nollor om dessa elanvändare. Dessa särskilt viktiga elanvändare ska hanteras på följande sätt:

När elnätsföretagen får underlag från länsstyrelsen kompletteras detta med anläggningar som är avgörande för elförsörjningens funktion. Om dessa kompletteringar förändrar länsstyrelsens rangordning ska samråd ske mellan elnätsföretaget och länsstyrelsen¹⁶. Detta steg avslutar den styrelplanering som regleras i Energimyndighetens styrelsföreskrift.

Elnätsföretagens MFK-planering

Elnätsföretagen ansvarar för planeringen inför, samt hanteringen av en från- och tillkoppling av elanvändare. Det underlag som har tagits fram under styrelplaneringen ska utgöra underlag när elnätsföretagen gör sin MFK-planering. I styrelsförordningen § 5¹⁷ anges att aktörerna under styrelplaneringen ska beakta att områdesvis roterande fränkoppling kan användas vid långvariga begränsningar eller avbrott av överföringen av el.

När MFK-planeringen är genomförd ska elnätsföretagen meddela detta till SvK (via mejladressen registrator@svk.se). Elnätsföretagen bör även informera berörda länsstyrelser. Avseende årliga revideringar se sid 40.

Svenska Kraftnäts arbete i planeringsprocessen

När planeringsarbetet i länen är genomfört ska länsstyrelserna sända ett länsövergripande Planeringsdokument 4 med länens rangordnade elledningar till SvK. Dessa underlag behöver SvK för att kunna fatta beslut om MFK. SvK ska också få besked från alla elnätsföretag när dessa har genomfört från- och tillkopplingsplanerna för en MFK.

¹⁵ Förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare.

¹⁶ Affärsverket svenska kraftnäts föreskrift och allmänna råd om utrustning och förberedelse för samt genomförande av förbrukningsfränkoppling (SVKFS 2012:1) §2b.

¹⁷ Förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare.

Revidering av planeringsdokument mellan ordinarie planeringsomgångar

Energimyndigheten har ansvar för att vart fjärde år ta initiativ till en ny planeringsomgång där underlag för prioritering av samhällsviktiga elanvändare tas fram. Statliga myndigheter, kommuner eller andra inblandade aktörer kan dock årligen ta initiativ till revideringar av planeringsunderlaget. Detta kan vara nödvändigt, exempelvis om samhällsviktiga elanvändare har tillkommit eller flyttat.

Om länsstyrelsen bedömer att en revidering av rangordningen av elledningar är nödvändig till följd av inkomna revideringar får länsstyrelsen enligt styrelsförordningen en gång per år överlämna reviderade underlag till elnätsföretagen och till SvK. Revideringar av uppgifter ska ske enligt samma process som vid ordinarie planeringsprocess. För vidare beskrivning av revideringar se Användarhandledning, kap. 5.

Energimyndigheten rekommenderar att eventuella revideringar ska vara överlämnade till respektive elnätsföretag senast den sista oktober årligen. Detta gör det möjligt för elnätsföretagen att beakta ändringarna vid den årliga MFK-planering som genomförs inför vintern.

Genom årliga revideringar kan underlaget hållas uppdaterat kontinuerligt. För kommunernas del kan en årlig genomgång och eventuell revidering med fördel genomföras som en del av RSA-arbetet.

Uppdateringen sker genom löpande bevakning i befintliga fora samt en årlig avstämning med kommuner och elnätsföretag som dokumenteras. Vid behov tillkallas ett särskilt styrelsmöte. Länsstyrelsen gör bedömningen att denna ordning är nödvändig.

Norrbottens län

Juridiskt ramverk

Nedan presenteras lagstiftning som är viktig att beakta i samband med styrelplaneringen.

Ellag (1997:857)

I 8 kap. 2 § ellagen regleras hur den systemansvariga myndigheten SvK får, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra innehavare av nätkoncession att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare. I den utsträckning systemansvaret så medger ska begränsning och avbrytande av överföringen genomföras så att samhällsviktiga elanvändare prioriteras.

Förordning (2013:282) om ändring av förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare

Förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare

I förordning om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (styrelförordningen) finns bestämmelser om planering och framtagande av underlag för att kunna prioritera el till samhällsviktiga elanvändare. Förordningen anger också att en styrelplanering ska genomföras vart fjärde år med möjlighet till årliga revideringar av underlag. I förordningen anges de prioritetsklasser som ska användas vid planeringen. Se bilaga 1.

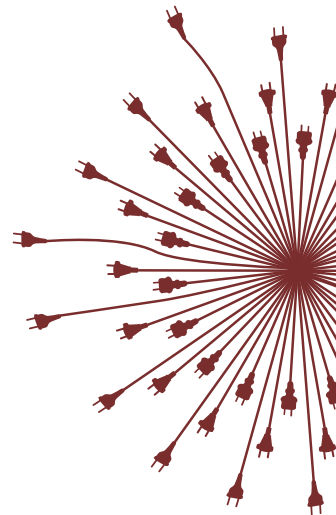
Förordning (1994:1806) om systemansvaret för el

I systemansvarsförordningen finns stöd för begränsning eller avbrytande av överföring av el. I 15b § anges att en order från SvK får lämnas till elnätsföretag direkt eller indirekt genom ett annat elnätsföretag.

Här anges också att när SvK ger en sådan order ska de informera Försvarsmakten och myndigheter som har tjänsteman i beredskap. I 15c § anges att beslutsunderlaget om styrel som länsstyrelserna överlämnar till SvK ska, i den utsträckning systemansvaret medger det, ligga som grund för beslut om begränsning eller avbrytande av överföring av el och om tillkoppling när begränsningen har upphört. Här anges också att roterande fränkoppling får användas vid långvariga avbrott.

Affärsverket svenska kraftnät:s föreskrifter och allmänna råd (SvKFS 2013:1) om säkerhetsskydd

Föreskriften gäller för enskilda och juridiska personer som bedriver elförsörjningsverksamhet vilken omfattas av säkerhetsskyddslagen (1996:627).

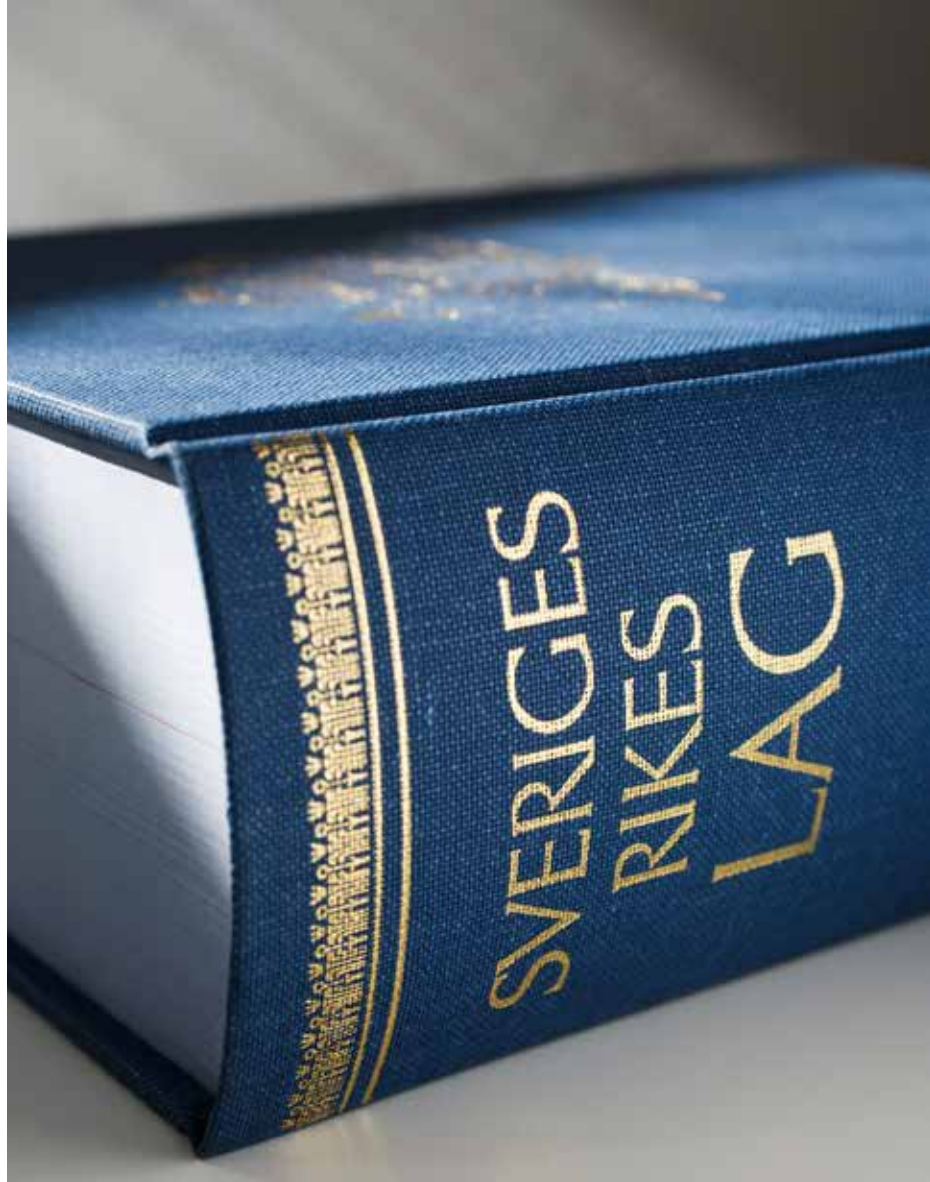

Energimyndighetens föreskrift (STEMFS 2013:4) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare

Föreskriften ger förutom vissa definitioner, en beskrivning av hur styrelplaneringen ska genomföras, liksom de deltagande aktörernas roller och ansvar. Se bilaga 3.

Affärsverket svenska kraftnäts föreskrifter och allmänna råd om utrustning för förbrukningsfrånkoppling (SvKFS 2001:1)

I SvK:s föreskrift (MFK-föreskriften) beskrivs elnätsföretagens ansvar vid förberedelser inför en MFK och att dessa ska ske i samråd med kommuner och länsstyrelser.

Checklistor

Checklista säkerhetsskydd

	Ja	Datum
1. Genomfört/deltagit i utbildning av personal (som ingår i styrelplaneringen) i säkerhetsskydd och sekretess med stöd av respektive organisations säkerhetsskyddschef. Hänvisning till: Säkerhetsskyddslagen (1996:627) och Säkerhetspolisens Vägledning för säkerhetsskydd.		
2. Övervägt om en säkerhetsklassning av personalen som deltar i styrelplaneringen är nödvändig (beslutas av respektive organisation säkerhetsskyddschef). Hänvisning till: Säkerhetsskyddslagen (1996:627).		
3. Sett över säkerhetsskyddet med en säkerhetsanalys eller informations-säkerhetspolicy. Stöd från t.ex. säkerhetsskyddschef eller IT-säkerhetschef. Hänvisning till: Rikspolisstyrelsens föreskrift och allmänna råd om säkerhetsskydd, RPSFS 2010:03, Säkerhetspolisens Vägledning för säkerhetsskydd, MSB:s skrift Verktygslåda för systematiskt informationssäkerhetsarbete i kommuner och MSB:s föreskrift (2009:10) om statliga myndigheters informationssäkerhet.		
4. Genomfört en informationsklassificering av prioriterade elanvändare och elledningar. Stöd av säkerhetsskyddschef eller informationssäkerhetsansvarig samt eventuellt registrator/arkivarie. Hänvisning till: MSB:s klassificeringsmodell under informationssäkerhet.se eller respektive organisations egen klassificeringsmodell.		
5. Sett över säkerheten för det IT-system som ska användas för styrelplaneringen. Stöd av t.ex. säkerhetsskyddschef eller IT-säkerhetschef. Hänvisning till: RPSFS 2010:03.		
6. Gått igenom hur sekretessmarkering samt registrering av säkerhetsklassade uppgifter och styrelldokument ska utföras. Stöd från t.ex. säkerhetsskyddschef och registrator. Hänvisning till: Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).		
7. Gått igenom hur sekretessklassad information kvitteras. Stöd av säkerhetsskyddschef och registrator. Hänvisning till: RPSFS 2010:03.		
8. Gått igenom hur utlämning av sekretessklassad information utförs mellan myndigheter/organisationer. Stöd från säkerhetsskyddschef och registrator. Kontakt mellan upprättande och mottagande organisation bör eftersträvas.		
9. Kontrollerat att utlämning av allmänna handlingar/sekretessklassad information får utföras. Stöd av säkerhetsskyddschef, jurist samt registrator. Hänvisning till: Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 1 kap 3 §.		

Checklista för statliga myndigheter

	Ja	Datum
1. Gått igenom checklista för säkerhetsskydd för att värdera behovet av sekretess och säkerhetsskydd vid arbetet med styrelsuppgifter. Kommentar:		
2. Resursplanerat och budgeterat för styrelsearbete. Kommentar:		
3. Tagit fram tidplan för styrels planeringsprocess 2014-2015. Kommentar:		
4. Inhämtat underlag från planeringsomgången 2011 (om myndigheten deltog då), se Användarhandledning kap.6. Kommentar:		
5. Identifierat vilka elanvändare inom den egna verksamheten som ska prioriteras vid en eleffektbrist, samt satt prioritetsklass på dessa. Kommentar:		
6. Inhämtat uppgifter från aktörer inom myndighetens ansvarsområde om samhällsviktiga elanvändare som ska prioriteras. Kommentar:		
7. Satt prioritetsklass på de samhällsviktiga elanvändare som har identifierats av aktörer inom myndighetens ansvarsområde. Kommentar:		
8. Sammanställt egna samt inhämtade uppgifter i ett samlat Planeringsdokument 1. Kommentar:		
9. Separerat Planeringsdokument 1 per län, och skickat planeringsdokumenten till berörda länsstyrelser senast den 14 november 2014. Kommentar:		
10. Samverkat med berörda länsstyrelser om att de mottagit myndighetens underlag. Kommentar:		

Checklista för länsstyrelsen (2 sidor)

	Ja	Datum
1. Gått igenom checklista för säkerhetsskydd för att värdera behovet av sekretess och säkerhetsskydd vid arbetet med styrelsuppgifter. Kommentar:		
2. Resursplanerat och budgeterat för styrelsearbetet. Kommentar:		
3. Tagit fram tidplan för styrels planeringsprocess 2014-2015. Kommentar:		
4. Ombett kommuner, landsting/region och elnätsföretag att utse representant som ska samarbeta med länsstyrelsen under styrelseplaneringen. Kommentar:		
5. Inhämtat underlag från föregående planeringsomgång. <i>Se Användarhandledning kap. 6.</i> Kommentar:		
6. Samlat representanter från kommuner, landsting/region och elnätsföretag till ett startmöte där det gemensamma arbetet i länet påbörjas samt informerat om säkerhetsskydd och sekretess. Kommentar:		
7. Identifierat samhällsviktiga verksamheter samt prioritetssklassat elanvändare inom den egna verksamheten. Kommentar:		
8. Mottagit underlag från statliga myndigheter samt bekräftat mottagande. Kommentar:		
9. Sammanställt underlag från statliga myndigheter med egna uppgifter i ett samlat Planeringsdokument 1. Kommentar:		
10. Separerat Planeringsdokument 1 per kommun och skickat till berörda kommuner. Kommentar:		

OBS! Fortsättning på nästa sida

Checklista för länsstyrelsen (forts.)

	Ja	Datum
11. Mottagit Planeringsdokument 2 med förslag på rangordning av elledningar från länets samtliga kommuner. Kommentar:		
12. Sammanställt och sammanvägt, i samverkan med kommunerna, ett länsövergripande Planeringsdokument 3 innehållande länets rangordnade elledningar. Kommentar:		
13. Överlämnat Planeringsdokument 4 till berörda elnätsföretag och SvK. Kommentar:		
14. Samrått med elnätsföretagen om elanvändare som är avgörande för elförsörjningens funktion. Kommentar:		
15. Mottagit bekräftelse på färdigställda från- och tillkopplingsplaner från elnätsföretag. Kommentar:		
16. Genomfört utvärdering och uppföljning av länets styrelseplanering med kommuner och andra aktörer inom länet. Kommentar:		

Checklista för kommunen (2 sidor)

	Ja	Datum
1. Gått igenom checklista för säkerhetsskydd för att värdera behovet av sekretess och säkerhetsskydd arbetet med styrelsuppgifter. Kommentar:		
2. Resursplanerat och budgeterat för styrelarbetet. Kommentar:		
3. Tagit fram tidplan för styrels planeringsprocess 2014-2015. Kommentar:		
4. Deltagit vid länsstyrelsens startmöte. Kommentar:		
5. Inhämtat underlag från planeringsomgången 2011, se Användarhandledning kap. 6. Kommentar:		
6. Identifierat samhällsviktiga verksamheter samt förankrat denna prioritering i kommunens politiska ledning. Kommentar:		
7. Identifierat och prioritetssklassat samhällsviktiga elanvändare inom kommunens verksamhet. Kommentar:		
8. Inhämtat uppgifter från aktörer i kommunens geografiska område, t.ex. landsting och privata aktörer. Kommentar:		
9. Sammanställt uppgifter från den egna verksamheten samt inhämtade uppgifter från statliga myndigheter och aktörer i kommunens geografiska område i ett samlat Planeringsdokument 1. Kommentar:		

OBS! Fortsättning på nästa sida

Checklista för kommunen (forts.)

	Ja	Datum
10. Separerat Planeringsdokument 1 och skickat till berörda elnätsföretag. Kommentar:		
11. Mottagit kompletterade Planeringsdokument 1 från elnätsföretagen. Kommentar:		
12. Analyserat den automatgenererade rangordningen av elledningar i kommunen (Planeringsdokument 2). Kommentar:		
13. Korrigerat den automatgenererade rangordningen och kommenterat detta (Planeringsdokument 2). Kommentar:		
14. Sammanställt förslag på rangordning av kommunens elledningar (Planeringsdokument 2). Kommentar:		
15. Skickat Planeringsdokument 2 till länsstyrelsen. Kommentar:		
16. Samverkat med länsstyrelsen vid sammanvägningen av länets rangordnade elledningar. Kommentar:		
17. Deltagit i länsstyrelsens utvärdering och uppföljning av länets styrelseplanering. Kommentar:		

Checklista för elnätsföretag (2 sidor)

	Ja	Datum
1. Gått igenom checklista för säkerhetsskydd för att värdera behovet av sekretess och säkerhetsskydd vid arbetet med styrelleuppgifter. Kommentar:		
2. Resursplanerat och budgeterat för kommande styrelsearbete. Kommentar:		
3. Tagit fram tidplan för styrels planeringsprocess 2014-2015. Kommentar:		
4. Deltagit vid länsstyrelsens startmöte. Kommentar:		
5. Informerat om anläggningsidentitet samt förslag på metoder för inhämtning av denna information vid startmötet. Kommentar:		
6. Kompletterat kommunernas Planeringsdokument 1 med uppgifter om på vilka elledningar och inom vilka elområden de prioriterade elanvändarna finns. Kommentar:		
7. Återsänt Planeringsdokument 1 till kommunerna. Kommentar:		
8. Mottagit länsstyrelsens Planeringsdokument 4 av slutgiltig rangordning. Kommentar:		
9. Identifierat anläggningar som är avgörande för elförsörjningens funktion. Kommentar:		

OBS! Fortsättning på nästa sida

Checklista för elnätsföretag (forts.)

	Ja	Datum
10. Samrått med berörda länsstyrelser om punkt 10 medför förändring av länsstyrelsens rangordning av elledningar. Kommentar:		
11. Utvecklat och anpassat från- och tillkopplingsplanerna utifrån Planeringsdokument 4. Kommentar:		
12. Meddelat SvK via registrator@svk.se att MFK-planeringen är genomförd (klart senast den 16 november 2015). Kommentar:		
13. Meddelat berörda länsstyrelser att MFK-planeringen är genomförd. Kommentar:		

Läs mer

Ansvar och roller för en trygg energiförsörjning.

Energimyndighetens analys, ER 2013:25, Energimyndigheten.

Elnätsföretagens MFK-planering.

En studie av elnätsföretagens möjligheter att genomföra manuell förbrukningsfrånkoppling baserad på styrel, (FOI-R--3797—SE).

Energimyndighetens webbplats:

Energimyndigheten har det samordnande ansvaret för den övergripande försörjningstryggheten inom energiområdet i händelse av bristsituationer. Under <http://www.energimyndigheten.se/Offentlig-sektor/Trygg-energiforsorjning/> finns mer information om myndighetens arbete med försörjningstrygghet.

MSB:s webbplats: www.msb.se

MSB utvecklar och stödjer samhällets förmåga att hantera olyckor och kriser. På webbplatsen finns information om bl.a det svenska krishanteringssystemet.

Svensk Energi:s webbplats: www.svenskenergi.se

Svensk Energi är bransch- och intresseorganisationen för landets elförsörjningsföretag (elproduktion, elnät och elhandel). På webbplatsen finns övergripande information om el.

SvK:s webbplats: www.svk.se

SvK har systemansvaret för el i Sverige. På webbplatsen finns information om t.ex. det svenska elsystemet, effektreserver och frånkoppling av elanvändare.

Säkerhetsskydd – en vägledning (SÄPO).

<http://www.sakerhetspolisen.se/publicerat/rapporteramnesvis/sakerhetsskydd/sakerhetsskyddenvagledning.4.715ba1a911a4e51b3028000159.html>

Webbsidan www.informationssakerhet.se ger värdefull information och stöd i bl.a:

- Vägledning för processororienterad informationskartläggning, MSB.
- Verktygslåda för systematiskt informationssäkerhetsarbete i kommuner.

Vägledning för samhällsviktig verksamhet.

Att identifiera samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden samt bedöma acceptabel avbrottstid, MSB 2014.

Referenslista

Affärsverket svenska kraftnäts föreskrifter och allmänna råd (SvKFS 2012:1) om utrustning och förberedelse för samt genomförande av förbrukningsfrånkoppling.

Affärsverket svenska kraftnäts föreskrifter och allmänna råd om utrustning för förbrukningsfrånkoppling (SvKFS 2001:1).

Ansvar och roller för en trygg energiförsörjning – Energimyndighetens analys, ER2013:25.

Ellag (1997:857).

Elnätsföretagens MFK-planering – En studie av elnätsföretagens möjligheter att genomföra manuell förbrukningsfrånkoppling baserad på styrel, (FOI-R-3797-SE).

Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2013:1) om krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet.

Förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare.

Förordning (2013:282) om ändring av förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare.

Förordning (1994:1806) om systemansvaret för el.

Lag (1990:409) om skydd för företagshemligheter.

Lagen (2006:544) om kommuner och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Offentlighets- och sekretessförordning (2009:641).

Proposition (2005/06:133) Samverkan vid kris - för ett säkrare samhälle.

Proposition (2009/10:133) Effektreserven i framtiden.

Proposition (2013/14:144) Lag om sprängämnesprekursorer och redovisning av krisberedskapens utveckling.

Rikspolisstyrelsens (RPSFS 2010:03), föreskrift och allmänna råd om säkerhetsskydd.

Slutrapport från Energimyndighetens styrelseprojekt åren 2004-2011 ER 2012:04.

Statens energimyndighets föreskrifter (STEMFS 2013:4) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare.

Styrel – inriktning för prioritering av elanvändare. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (Dnr 2009-3054).

Säkerhetsskydd – en vägledning, Säkerhetspolisen, 2010.

Säkerhetsskyddsförordning (1996:633).

Säkerhetsskyddslag (1996:627).

Vägledning för samhällsviktig verksamhet. Att identifiera samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden samt bedöma acceptabel avbrottstid, MSB 2014.

Förordning (SFS 2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare. Utfärdad den 30 juni 2011.

SFS 2011:931
Utkom från trycket
den 12 juli 2011

Regeringen föreskriver följande.

Inledande bestämmelser

- 1 §** I denna förordning finns bestämmelser om planering och framtagande av underlag för att styra el till samhällsviktiga elanvändare i en situation där överföring av el måste begränsas eller avbrytas enligt 8 kap. 2 § ellagen (1997:857). Bestämmelser om begränsning och avbrytande av överföring av el finns i förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el.

Ansvar för planering och metod

- 2 §** Statens energimyndighet (Energimyndigheten) har ett övergripande ansvar för att planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare genomförs och för att sådant underlag som avses i 1 § tas fram. Energimyndigheten ska, i samråd med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) samt andra berörda aktörer, ansvara för att vidareutveckla och följa upp metoden för planering samt utformningen av dokument för planeringsarbetet.
- 3 §** Länsstyrelsen ska utifrån sitt geografiska områdesansvar för krisberedskap, inom sitt geografiska område, fullgöra de uppgifter som följer av denna förordning. Som ett led i krisberedskapsarbetet ska statliga myndigheter delta i planeringen.

Planeringsarbetet

- 4 §** Energimyndigheten ska vart fjärde år ta initiativ till planering och framtagande av sådant underlag som avses i 1 §. Länsstyrelsen ska vart fjärde år samordna planeringen och sammanställa underlaget från de nationella, regionala och lokala aktörer som deltar i planeringen.
- 5 §** Vid sammanställningen av underlaget ska följande ordning gälla mellan olika prioritetsklasser.
1. Elanvändare som redan på kort sikt (timmar) har stor betydelse för liv och hälsa.
 2. Elanvändare som redan på kort sikt (timmar) har stor betydelse för samhällets funktionalitet.
 3. Elanvändare som på längre sikt (dagar) har stor betydelse för liv och hälsa.
 4. Elanvändare som på längre sikt (dagar) har stor betydelse för samhällets funktionalitet.
 5. Elanvändare som representerar stora ekonomiska värden.
 6. Elanvändare som har stor betydelse för miljön.
 7. Elanvändare som har stor betydelse för sociala och kulturella värden.
 8. Övriga elanvändare.
- Anläggningar som är avgörande för elförsörjningens funktion ska inte ingå i underlaget. Vid planeringen ska beaktas att områdesvis roterande fränkoppling kan användas vid långvariga begränsningar eller avbrott av överföring av el.

Bilaga 1 (forts.)

SFS 2011:931 Utkom från trycket den 12 juli 2011

6 § Länsstyrelsen får ange i underlaget att begränsning eller avbrott av överföring av el får ske med fördröjning i tiden om ett plötsligt avbrott i elleveransen riskerar att medföra synnerligen stora skador för en elanvändares verksamhet.

Överlämnande av underlag

7 § Länsstyrelsen ska vart fjärde år överlämna det underlag som har sammanställts enligt 4–6 §§ till regionala och lokala nätkoncessionsinnehavare och till Svenska kraftnät.
Om elanvändare har tillkommit eller avflyttat efter det att underlaget har överlämnats och detta har

väsentlig betydelse för en fränkopplingsituation får länsstyrelsen överlämna ett reviderat underlag till regionala och lokala nätkoncessionsinnehavare och till Svenska kraftnät.

Bemyndigande

8 § Energimyndigheten får meddela föreskrifter om

1. metoden för planering,
2. hur dokument för planering ska utformas,
3. hur underlaget som avses i 1 § ska sammanställas, och
4. prioritetsklasser och begrepp enligt 5 §.

Ikraftträdandebestämmelser

1. Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2011.
2. Bestämmelsen i 4 § första meningen om att Energimyndigheten ska ta initiativ till planering och framtagande av underlag, ska tillämpas första gången år 2011.

På regeringens vägnar

Anna-Karin Hatt

Dan Sandberg
(Näringsdepartementet)

Förordning (2011:931) om ändring i förordningen om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare; Utfärdad den 8 maj 2013.

SFS 2013:282
Utkom från trycket
den 21 maj 2013

Regeringen föreskriver i fråga om förordningen (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare dels att 6 § ska upphöra att gälla, dels att 2 och 7 §§ ska ha följande lydelse.

2 § Statens energimyndighet (Energimyndigheten) har ett övergripande ansvar för att planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare genomförs och för att sådant underlag som avses i 1 § tas fram. Energimyndigheten ska, i samråd med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) samt andra berörda aktörer, ansvara för att vidareutveckla och följa upp metoden för planering samt utformningen av dokument för planeringsarbetet. Länsstyrelsen ska på Energimyndighetens begäran lämna uppgifter

för vidareutveckling och uppföljning av metoden för planering och för utformning av dokument enligt andra stycket.

7 § Länsstyrelsen ska vart fjärde år överlämna det underlag som har sammanställts enligt 4–6 §§ till regionala och lokala nätkoncessionsinnehavare och till Svenska kraftnät. Om elanvändare har tillkommit eller flyttat efter det att underlag enligt första stycket har överlämnats och detta har väsentlig betydelse för en frånkopplingssituation får länsstyrelsen, dock högst en gång per år, överlämna ett reviderat underlag till regionala och lokala nätkoncessionsinnehavare och till Svenska kraftnät.

Denna förordning träder i kraft den 15 juni 2013.

På regeringens vägnar

Anna-Karin Hatt

Dan Sandberg
(Näringsdepartementet)

Bilaga 3

Statens energimyndighets författningssamling

Utgivare: Jenny Johansson (verksjurist)
ISSN 1650-7703

**Statens energimyndighets föreskrifter om planering
för prioritering av samhällsviktiga elanvändare;
beslutade den 2 december 2013.**

STEMFS 2013:4
Utkom från trycket den
16 december 2013

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) föreskriver följande med stöd av 8 § förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (styrelsförordningen).

Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § I dessa föreskrifter finns bestämmelser om metod för planering för att styra el till samhällsviktiga elanvändare i en situation där överföring av el måste begränsas eller avbrytas enligt 8 kap. 2 § ellagen (1997:857).

Definitioner

2 § I dessa föreskrifter avses med:

nätkoncessionshavare: innehavare av nätkoncession för linje eller nätkoncession för område,

elområde: fördefinierat område för uppdelning av handel på elmarknaden betecknat som SE1-4,

samhällsviktig verksamhet: en verksamhet av sådan betydelse att ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten skulle innebära stor risk eller fara för befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet eller samhällets grundläggande värden,

samhällsviktig elanvändare: elanvändare som ingår i prioriteringsklasserna 1–7 enligt 5 § styrelsförordningen,

anläggningsidentitet: den GSRN-kod (global servicerelation number) som enligt standard i elbranschen identifierar den unika uttagpunkt där en samhällsviktig elanvändare tar ut el för förbrukning, och

planeringsdokument: dokument som tillhandahålls av Energimyndigheten för sammanställande av uppgifter för olika steg i planeringen.

Metod för planering

3 § Länsstyrelser samt deltagande statliga myndigheter, nätkoncessionshavare och kommuner ska genomföra planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare enligt den metod som anges i 4–10 §§.

Om hanteringen av uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och som rör rikets säkerhet finns bestämmelser i säkerhetsskyddslagen (1996:627) och säkerhetsskyddsförordningen (1996:633).

4 § Vid prioritering av samhällsviktiga elanvändare ska hänsyn inte tas till eventuella skyldigheter eller möjligheter att använda reservkraft. Om en samhällsviktig elanvändare tar ut el för förbrukning från flera uttagpunkter som ska prioriteras ska samtliga dessa uttagpunkter anges i planeringsdokumentet vid planering för prioritering.

Bilaga 3 (forts.)

STEMFS 2013:4. Utkom från trycket den 16 december 2013

5 § Statliga myndigheter ska inom sin verksamhet och inom sitt ansvarsområde identifiera vilka samhällsviktiga verksamheter som ska prioriteras. De ska därefter identifiera de samhällsviktiga elanvändare som myndigheten vill prioritera, samt sammanställa dessa i ett planeringsdokument för varje län med följande uppgifter:

- a) län,
- b) kommun,
- c) avsändande organisation,
- d) samhällsviktig verksamhet,
- e) samhällsviktig elanvändare,
- f) anläggningsidentitet,
- g) prioritetssklass 1–7,
- h) poäng 7 – 1 utifrån den samhällsviktiga elanvändarens prioritetssklass,
- i) postadress,
- j) postnummer,
- k) postort,
- l) datum för ifyllande av uppgift, och
- m) nätkoncessionshavare.

Statliga myndigheter ska därefter skicka planeringsdokumentet till berörd länsstyrelse.

Länsstyrelser ska utifrån de planeringsdokument som statliga myndigheter skickat sammanställa ett planeringsdokument för varje kommun i länet med de samhällsviktiga elanvändare som finns inom kommunens geografiska område. De ska därefter skicka planeringsdokumentet till berörd kommun.

6 § Kommuner ska både inom sin verksamhet och inom sitt geografiska område identifiera vilka samhällsviktiga verksamheter som ska prioriteras. De ska därefter identifiera de samhällsviktiga elanvändare som kommunen vill prioritera, samt sammanställa dessa och de samhällsviktiga elanvändare som statliga myndigheter prioriterat i ett planeringsdokument med de uppgifter som följer av 5 § 2 st. Kommuner ska därefter sammanställa ett planeringsdokument för varje berörd nätkoncessionshavare, och skicka planeringsdokumentet till nätkoncessionshavaren. Nätkoncessionshavare ska i planeringsdokumentet ange på vilken elledning och i vilket elområde de samhällsviktiga elanvändarna finns. De ska därefter skicka tillbaka det kompletterade planeringsdokumentet till kommunen.

Kommuner ska därefter föreslå rangordning av elledningar inom sitt geografiska område och skicka ett planeringsdokument till länsstyrelsen med följande uppgifter:

- a) län,
- b) kommun,
- c) nätkoncessionshavare,
- d) elledning,
- e) elområde,
- f) totalt antal samhällsviktiga elanvändare i prioritetssklasserna 1–7,
- g) poäng per elledning utifrån samhällsviktiga elanvändares poäng,
- h) poängrangordning av elledningar, och
- i) kommunens förslag till rangordning av elledningar.

7 § Länsstyrelser ska genom att samverka med kommuner som lämnat in underlag göra en avvägning mellan de olika kommunernas rangordnade elledningar och därefter sammanställa ett planeringsdokument innehållande länets rangordnade elledningar.

De ska därefter sammanställa ett planeringsdokument för varje berörd nätkoncessionshavare, och skicka planeringsdokumentet till nätkoncessionshavaren med följande uppgifter:

- a) län,
- b) nätkoncessionshavare,
- c) elledning,
- d) elområde, och
- e) länets rangordning av elledningar.

Länsstyrelser ska även sammanställa ett planeringsdokument enligt 7 § 2 st. med länets samtliga rangordnade elledningar och skicka det till Affärsverket svenska kraftnät.

Metod för planering vid överlämnande av reviderat underlag enligt 7 § styrelsförordningen

8 § Statliga myndigheter som vill ändra uppgifter ska skicka ett reviderat planeringsdokument för varje län till berörd länsstyrelse med de uppgifter som följer av 5 § 2 st.

Bilaga 3 (forts.)

STEMFS 2013:4. Utkom från trycket den 16 december 2013

Länsstyrelser ska utifrån de reviderade planeringsdokument som statliga myndigheter skickat sammanställa ett planeringsdokument för varje berörd kommun i länet med de samhällsviktiga elanvändare som finns inom kommunens geografiska område. De ska därefter skicka planeringsdokumentet till berörd kommun.

9 § Kommuner ska sammanställa de ändrade uppgifter som statliga myndigheter skickat enligt 8 § samt de uppgifter som kommunen vill ändra i ett reviderat planeringsdokument med de uppgifter som följer av 5 § 2 st. Kommuner ska därefter utifrån det reviderade planeringsdokumentet sammanställa ett planeringsdokument för varje berörd nätkoncessionshavare, och skicka planeringsdokumentet till nätkoncessionshavaren. Nätkoncessionshavare ska i planeringsdokumentet ange på vilken elledning och i vilket elområde de sam-

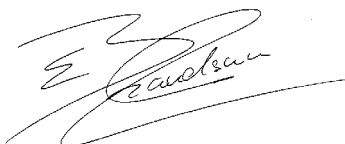
hällsviktiga elanvändarna finns. De ska därefter skicka tillbaka det kompletterade planeringsdokumentet till kommunen. Om revideringen föranleder ändring av gjord rangordning av elledningar, ska kommunen skicka ett reviderat planeringsdokument till länsstyrelsen med de uppgifter som följer av 6 § 4 st.

10 § Länsstyrelser ska om revideringen föranleder ändring av länets rangordning av elledningar, och detta har väsentlig betydelse för en frånkopplingssituation, sammanställa ett planeringsdokument för varje berörd nätkoncessionshavare, och skicka planeringsdokumentet till nätkoncessionshavaren med de uppgifter som följer av 7 § 2 st. Länsstyrelser ska även sammanställa ett planeringsdokument enligt 10 § 1 st. med länets samtliga rangordnade elledningar och skicka det till Affärsverket svenska kraftnät.

Ikraftträdandebestämmelser

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2014

På Statens energimyndighets vägnar.

Erik Brandsma

Astrid Fell

Information om STEMFS

Statens energimyndighets föreskrifter och allmänna råd kan beställas hos CM-gruppen. Statens energimyndighet, Box 11093, 161 11 Bromma, tel. 08-505 93 33 55, fax. 08-505 93 33 99.

Ett hållbart energisystem gynnar samhället

Energimyndigheten arbetar för ett hållbart energisystem, som förenar ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Vi utvecklar och förmedlar kunskap om effektivare energianvändning och andra energifrågor till hushåll, företag och myndigheter.

Förnybara energikällor får utvecklingsstöd, liksom smarta elnät och framtidens fordon och bränslen. Svenskt näringsliv får möjligheter till tillväxt genom att förverkliga sina innovationer och nya affärsidéer.

Vi deltar i internationella samarbeten för att nå klimatmålen, och hanterar olika styrmedel som elcertifikatsystemet och handeln med utsläppsrätter. Vi tar dessutom fram nationella analyser och prognoser, samt Sveriges officiella statistik på energiområdet.

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna

Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99

E-post registrator@energimyndigheten.se

www.energimyndigheten.se